

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ.

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Στὴν Πόλη καὶ τὶς Ἐπαρχίαις Γρ. 40
 Στὸ Ἐξωτερικὸν Φρ. 10
 Ἐξαιρετικὴ συνδρομὴ Γρ. 120

ΓΡΑΦΕΙΑ : *Saint Pierre Xán N. 2—Γαλατᾶ.*

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Κάθε φυλλάδιο 2 γρ.

GABRIEL D'ANNUNZIO

ΤΟ ΞΑΓΡΥΠΝΗΜΑ

Τὸ λείψανο τοῦ Σιντάγκο Βιάζιο Μίλα ντυμένο τέλεια καὶ τὸ πρόσωπο σκεπασμένο μὲνα πανὶ βουτηγμένο σὲ νερόξυδο, ἦτανε ξαπλωμένο στὴ μέση τῆς κάμαρας, ἀνάμεσα σὲ τέσσερα κεριά. Ἡ γυναίκα καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ νεκροῦ ξαγρυπνοῦσαν στὸ πλευρὸ τῆς κλίνης.

Ἡ Ρόζα Μίλα πρέπει νάταν περίπου εικοσιπέντε χρονῶν. Ἦταν γυναίκα ἀνθηρὴ μὲ κάτασπρο δέρμα, κάπως χαμηλὸ μέτωπο, καμαρωτὰ φρύδια καὶ μεγάλα καστανὰ μάτια, τῶν ὁποίων ἡ κόρη ἔστραφτε σὰν ἄχατος. Στὴν ἀφθονία τῶν μαλλιῶν τῆς χανόταν ἕλος ὁ λαιμός, οἱ κρόταφοι καὶ τὰ μάτια σχεδὸν πάντα κάτω ἀπὸ ἓνα τωρὸ ἀνυπόταχτα τζουλούφια.

Ὁλόκληρη ἡ ὑπαρξὴ τῆς μαρτυροῦσε υγεία καὶ ἡ νεανικὴ φρεσκάδα τοῦ δερματός τῆς εἶχε τὸ ἄρωμα μωσχάτων φρούτων.

Ὁ Ἐμίδιο Μίλα, ὁ παπᾶς, πρέπει νάταν στὴν ἴδια ἡλικία μ' ἐκείνην. Ἦταν λιγνός, καὶ τὸ πρόσωπό του εἶχε τὸ μπρούντζινο χρῶ-

μα τῶν ἀνθρώπων ποῦ ζοῦνε κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο τῆς ἐξοχῆς. Ἐνα μαλακὸ κακκινωπὸ χνουδι σκέπαζε τὰ μάγουλά του. Τὰ δυνατὰ καὶ κάτασπρα δόντια του ἔδιναν στὸ μειδιάμά του μιὰν ἀντρικία ὀμορφιά. Καὶ τὰ κίτρινωπά του μάτια ἔστραφταν πότε πότε σὰ δυὸ τσίλικα φλουριά!

Κ' οἱ δυὸ σιωποῦσαν. Ἡ μιὰ ἀφίνοντας νὰ γλυστρᾷ ἀνάμεσα στὰ δάχτυλά τῆς ἓνα γιἀλένιο κομπολόγι, ὁ ἄλλος προσηλωμένος στὸ γλύστημα τοῦ κομπολογιοῦ. Κ' οἱ δυὸ τους ἔδειχναν τὴν ἀδιαφορία, ποῦ συνηθίζει νὰ κρατῆ ἀντίκρυ στὸ μυστήριον τοῦ θανάτου ὁ πληθυσμὸς τῶν χωριῶν μας.

Ὁ Ἐμίδιο εἶπε μ' ἓνα μακρὸ ἀναστέναγμα: — «Εἶναι ζέστη ἀπόψα».

Ἡ Ρόζα σήκωσε τὰ μάτια, τημεῖο πῶς ἦταν σύμφωνη,

Στὸ χαμηλὸ δωμάτιο ἄλλαξε ὁ φωτισμὸς κάθε ὥρα μὲ τὸ τρεμούλιασμα τῶν μικρῶν κεριῶν. Οἱ σκιᾶς μαζεῦονταν πότε σὲ μιὰ γωνιά, πότε σὲναν τοῖχο, ἀλλάζοντες σχῆμα καὶ πλάτος. Τὰ παράθυρα ἦταν ἀνοιχτά, ἀλλὰ τὰ παντζούρια κλεισμένα. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ οἱ ἄσπροι ἀπὸ μουσελίνα μπερνετέδες ἀνασηκῶνουνταν σὰν ἀπὸ μιὰ ἀναπνοή. Ἐπάνω στὸ

λευκό κρεβάτι το σώμα του Βιάζιου έμοιαζε σά να κοιμώνταν.

Τά λόγια του Έμιδίου ξεψύχισαν μές τή σιωπή. Η γυναίκα έρριψε και πάλι το κεφάλι στο στῆθος και ξανάρχισε να γυρνᾷ τὸ κομπολόγι. Σταγόνες ἴδρου έλαμπαν στο μέτωπό της και ἡ ἀναπνοή της ἔδβαινε βαρυὰ βαρυὰ.

Ύστερα ἀπὸ μικρὴ σιωπὴ ὁ Έμιδίο ρώτησε!

— «Τί ὥρα αὔριο θὰ τὸν πάρουν;»

Ἀπάντησε μὲ τὸ φυσικὸ τόνο τῆς φωνῆς της:

— «Στὶς δέκα».

Και πάλι σιωπὴ. Ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς ἔξω ἔρχόταν διαρκῶς ἡ φωνὴ τῶν βατράχων κ' ἡ εὐωδία τῶν λειβαδιῶν ἐγέμιζε πότε πότε στο δωμάτιο, μὲ τὸ φύσηγμα τοῦ ἀέρα.

Μές τὴν ἀπόλυτη σιγὴ ἄκουσ' ἐκεῖνη ἕνα βαθὺ γουργούρισμα νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ λείψανο, μὲ μιὰ ἔκφραση φρίκης σηκώθηκε ἀπὸ τὴν πολυθρόνα της και θέλησε νὰπομακρυνθῆ.

— «Μὴ φοβᾶστε, Ρόζα, εἶναι τὰ νερὰ τοῦ στομαχιοῦ». Εἶπε ὁ κουνιάδος της δίνοντάς της τὸ χέρι, γιὰ νὰ τὴν ἠσυχάσει.

Σὰν ἀπὸ ἔνστικτο ἄρπαξε τὸ χέρι του και τὸ κράτησε στο δικό της, χωρὶς νὰ ξανακάτση. Ἄκουε ταραγμένη, γύρισε τὸ πρόσωπο πρὸς τὸ ἄλλο μέρος. Τὸ γουργούρισμα στὴν κοιλία τοῦ νεκροῦ ἐγίνονταν δυνατώτερο και φαινόταν σὰν νὰθελε νὰναίβῃ στο στόμα.

— Δὲν εἶναι τίποτα, Ρόζα, ἠσυχᾶστε, πρόσθεσε ὁ κουνιάδος και τῆς ἔδειξε νὰ καθήσῃ σὲνα προικοσέντουκο, σκεπασμένο ἀπὸ ἕνα μακρὸ μαξιλάρι κεντημένο μὲ λουλούδια.

Ἐκάθησε πλάι του κρατώντας μές τὴν ταραχὴ της πάντα τὸ χέρι του. Ἐπειδὴ τὸ σεντοῦκι δὲν ἦταν πολὺ μεγάλο, οἱ ἀγκῶνες τους ἀγγίζαν.

Ἡ σιωπὴ ξαναγύρισε. Ἐξω ἀπὸ μακρὰ ἔφθανε τὸ ἄσμα τῶν θεριστῶν.

«Θερίζουνε τὴ νύχτα μὲ τὸ φεγγαράκι», εἶπε ἡ γυναίκα, ἡ ὁποία ζητοῦσε μὲ τὴν ὁμιλία νὰ πνίξῃ τὸ φόβο και τὴν κούρασή της.

Ὁ Έμιδίο δὲν εἶπε τίποτα. Ἡ γυναίκα τράβηξε τὸ χέρι της ἀπὸ τὸ δικό του, γιὰτὶ τὸ ἀγγιγμά του ἄρχιζε νὰ τῆς φέρνῃ ἕνα ἀόριστο συνάισθημα ἀνησυχίας.

Και οἱ δύο τους ἦταν κυριευμένοι ἀπὸ τὴν ἴδια ἰδέα τοῦ τοῦς εἶχε ἔξαφνα πλημμυρίσει τὴν ψυχὴ. Κ' οἱ δύο τους στεκόταν τότε κάτω ἀπὸ τὴ γοητεία τῆς ἴδιας ἐνθούμησης, τῆς ἐνθούμησης μιᾶς ἀγάπης τοῦ δὲν πρόφτασε νὰ ὠριμάσει, ἀπὸ τὸν καιρὸ τῶν παιδικῶν τους χρόνων.

Ἐκαθόταν τότε στὰ σπίτια τοῦ Καλδῶρε, στὸν ἡλιοπλημμυρισμένο λόφο, ἐκεῖ τοῦ σταυρώνουνταν οἱ τέσσερις δρόμοι. Στο σύνορο ἐνὸς σιταροχώραφου ὑψώνουνταν ἕνα ἀψηλὸ ντουβάρι, χτισμένο ἀπὸ πέτρες και ἀσδέστη. Στὴ νότια πλευρὰ του, κτῆμα τῶν γονέων τῆς Ρόζας, ζοῦσε τότε κάτω ἀπὸ τὸν ὠραῖον ἡλιο μιὰ ὀλόκληρη οἰκογένεια ἀπὸ φρουτίδεντρα. Τὴν ἀνοιξὴ ἀνθίζαν τὰ δέντρα μὲ κοινὴ χαρὰ, και οἱ ἀργυρὲς και χρυσὲς και γαλάζιες κορυφὲς τους στεφανώνοντας τὸν τοῖχο ζωγραφίζονταν μές τὸν οὐρανό, ταλαντεύονταν σὰν νὰθελαν νὰ πετάξουν στὸν ἀέρα κι' ἀφίνανε συγχρόνως ἕνα νανουριστικὸ μουρμούρισμα, σὰ μέλισσες τοῦ ἐτοιμάζουν τὸ μέλι.

Πίσου ἀπὸ τὸ ντουβάρι, πρὸς τὸ μέρος τῶν δέντρων, συνήθιζε τότε ἡ Ρόζα νὰ τραγουδῇ.

Ἡ καθαρὴ και δυνατὴ φωνὴ πηδοῦσε σὰν συντριβάνι κάτω ἀπὸ τὰ φύλλα.

Κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς ἀτελείωτης ἀνάρρωσης εἶχε ὁ Έμιδίο ἀκούσει τὴ μουσικὴ αὐτὴν. Ἦταν ἀδύνατος και πεινασμένος. Γιὰ νὰ ξεφεύγῃ τὴν αὐστηρὴ δίαιτα τῶσκανε κρυφὰ ἀπὸ τὸ σπίτι, κρύβοντας ἕνα μεγάλο κομμάτι ψωμὶ κάτω ἀπ' τὰ ροῦχὰ του και σέρνονταν κρυφὰ κατὰ μῆκος τοῦ ντουβαριοῦ ὡς πού νὰ φτάσῃ στὸν τόπο τῆς μακαριότητος. Τότε κάθονταν μὲ τὴ ράχη πρὸς τὶς καφερὲς πέτρες και ἄρχιζε νὰ τρώῃ. Δάγκανε τὸ ψωμὶ και διάλεγε και τὰ μαλακώτερα στάχια γιὰ προσφάι. Κάθε κομμάτι εἶχε κέναν κόμπο γαλατεροῦ χυμοῦ μὲ νωπὴ γεύση ἀλευριοῦ. Ἡ γοητεία τοῦ φαγιοῦ και ἡ γοητεία τοῦ

τραγουδιοῦ, ἐνώνουνταν σὲνα ἀτελείωτο συναίσθημα μακαριότητος. Τόσο τοῦ ἡ τεμπελιά αὐτὴ μές τὸν θερμὸν ἀέρα, μὲ τὶς μυρωδιὲς ἐκεῖνες τοῦ τοῦδιναν σχεδὸν τὴν τονωτικὴ μυρωδιὰ τοῦ κρασιοῦ κ' ἡ γυναικεία φωνή, ἔγιναν γι'αὐτὸν τὸ φυσικὸ φάρμακο ἀναρρώσεως τοῦ τοῦ πλημμύριζε τὶς φλέβες σὰν φυσικὴ τροφή.

Ἐτσι τῆς Ρόζας τὸ τραγοῦδι ἦταν μιὰ αἰτία τῆς ἀναρρώσεώς του. Και ὅταν ἡ ἀνάρρωση τελείωσε, ἡ φωνὴ τῆς Ρόζας ἔξακολουθοῦσε νὰ ἐνεργῇ ἐπάνω στὶς αἰσθήσεις του μὲ μιὰ ἀπέραντη δύναμη γοητείας.

Σὲ λίγο, καθὼς μεταξὺ τῶν δύο οἰκογενειῶν εἶχαν δημιουργηθῆ στενὲς σχέσεις, ἐγεννήθηκε μές τὴν ψυχὴ τοῦ Έμιδίου σιγὰ σιγὰ μιὰ σιωπηλὴ και ντροπαλὴ ἀγάπη, σὰν ἐκεῖνες τοῦ πολλὲς φορὲς λιώνουν ἕνα νέο παιδί.

Τὸ Σεπτέμβριο, πρὶν ὁ Έμιδίο φύγῃ γιὰ τὸ ἱεροσπουδαστήριο, οἱ δύο οἰκογένειες διοργάνωσαν ἀναμεταξύ τους κάπιο ἀπόγευμα μιὰν ἐκδρομὴ, γιὰ νὰ πάρουν τὸ κεντιανό τους στο δάσος, κοντὰ στὸ ποτάμι.

Ἡ μέρα ἦταν γλυκεία, και τὰ τρία βωδάμαξα πήγαιναν σιγὰ σιγὰ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθισμένους σχίνους.

Στὸ δάσος ἐτοιμάσαν τὸ φαῖ ἐπάνω στὰ χόρτα σὲνα στραγγυλὸ ἴσιωμα τριγυρισμένο ἀπὸ γιγάντιες λεῦκες. Τὸ χαμηλὸ χόρτο ἦταν σπαρμένο ἀπὸ μικρὰ μαβιὰ λουλούδια, τοῦ σκόρπιζαν μιὰ τρυφερὴ μυρωδιὰ. Ποῦ και ποῦ ἔπεφταν μές στο δάσος, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ φυλλώματα πλατειὲς λωρίδες φωτός. Και κάτω ὁ ποταμὸς θαρρεῖς κείχε πάψει νὰ τρέχῃ, ὅπως στεκόταν γαλήνιος σὰ λίμνη μὲ ὀλοκάθαρη διαύγεια, μές στὴν ὁποία κοιμώνταν ἀκίνητα τὰ λουλούδια.

Μετὰ τὸ κεντιάτικο σκορπιστήκαν ἔλοι κι' ἄλλοι πήγαν κάτω στὸν ποταμό, κι' ἄλλοι ἔμειναν ξαπλωμένοι ἐκεῖ.

Ἡ Ρόζα κι' ὁ Έμιδίο εἶχαν βρεθῆ μαζί. Ἐπιάσθησαν μπράτσο και ἀκολούθησαν ἕνα

μονοπάτι τοῦ προχωροῦσε ἀνάμεσα στοὺς θάμνους.

Ἐκεῖνη ἐστηριζόταν ἐπάνω του, γελοῦσε, ξερίζωνε περνώντας τὰ φύλλα ἀπὸ τὰ λεπτὰ κλωνάρια τους, ἐδάγκανε τὰ πικρὰ τσουινιά τους κ' ἐγύριζε τὸ κεφάλι γιὰ νὰ κυττάξῃ τὰ δεντρόπουλα τοῦφευγαν τρμαγαμένα.

Σὲ μιὰ τῆς κίνηση τῆς ἔξφυγε τὸ χτενάκι της ἀπὸ τὸ κεφάλι, και τὰ μαλλιά της χύθηκαν σὲ θαυμαστὴ ἀφθονία ἐπάνω στοὺς ὤμους.

Ὁ Έμιδίο ἔσκυψε μαζί μὲκεῖνη, γιὰ νὰ σηκώσῃ τὸ χτενάκι. Στὸ σήκωμά τὰ κεφάλια τους ἀγγίχτηκαν ἐλαφρὰ. Ἡ Ρόζα, πιάνοντας μὲ τὰ χέρια τὸ μέτωπο φώναζε μὲ γέλια.

— «Ἄχ! ἄχ!»

Ὁ νέος τὴν κύτταξε, ἔνωσε μιὰν ἀνατριχίλα ὡς μές στο κόκκαλό του, αἰσθάνθηκε πῶς χλώμιαζε και φοβήθηκε μὴν προδοθῆ.

Μὲ τὰ νύχια της ἔλυσε ἐκεῖνη ἀπὸ ἕναν κορμὸ ἕνα ντυλιγμένο κλωνὶ κισσοῦ, τὸ ἐπλεξε σβέλτα στὶς πλεξουδὲς της και στερέωσε τὸ ἀνυπόταχτο στεφάνι στὸ σβέροκο μὲ τὰ δόντια τοῦ χτενιοῦ. Τὰ πράσινα φύλλα, μερικὰ μὲ κοκκινωπὴ λάμψη, κακοσυγκρατημένα ξεπετοῦσαν ἄταχτα ἀπὸ τὸ κέκεϊ. Ρώτησε:

— «Μὰρέσετε;»

Ὁ Έμιδίο σιωποῦσε. Δὲν τοῦρχονταν καμὶ ἀπάντηση στο στόμα.

— «Ἄχ, δὲ σὰς ἀρέσει! Μήπως εἶστε βουβός; Αἰσθάνθηκε τὴν ἐπιθυμία νὰ γονατίσῃ μπροστὰ της. Και ὅταν ἡ Ρόζα γέλασε, ἕνα γέλιο δυσαρρεσκείας, ἔνωσε νὰ τοῦ ἀνεβαίνουν τὰ δάκρυα στὰ μάτια ἀπὸ τὴν ἀγωνία τοῦ νὰ μὴν μπορῇ νὰρθρῶσῃ οὔτε μιὰ λέξη.

Ἐξακολούθησαν τὸ δρόμο τους. Σὲνα μέρος, ἕνα πεσμένο δεντράκι ἔκλειε τὸ δρόμο. Ὁ Έμιδίο ἐσήκωσε μὲ τὰ δύο του χέρια τὸν κορμὸ κ' ἡ Ρόζα πέρασε κάτω ἀπὸ τὰ ὀλοπράσινα κλαδιά, τοῦ γιὰ μιὰ σιγμὴ τὴν εἶχαν στεφανώσει.

Λίγο παρακάτω βρῆκαν μιὰ βρυσούλα μὲ δύο τετράγωνες γούρνες στὶς δύο πλευρὲς. Τὰ πυκνὰ δέντρα σχημάτιζαν γύρω ἀπὸ παντοῦ

ἀπὸ τῆ βρύση ἕνα σπῆλαιο ἀπὸ πράσινο φύλλωμα. Ἡ σκιὰ ἦταν ἐδῶ βαθεῖα, σχεδὸν ὑγρή. Ἡ πράσινη φυλλωσιά καθρεφτιζόταν μὲ τέλεια διαύγεια στὸ νερό, ποῦφθανε ὡς τὴ μέση κάθε γούρνας.

Ἡ Ρόζα εἶπε ἀπλόνοοντας τὰ μπράτσα.

«Πόσο ὠμορφα εἶν' ἐδῶ!

Κατόπι πῆρε μὲνα κίνημα γεμάτο χάρη στὴ φούχτα τῆς νερό καὶ ἤπια ρουφιά ρουφιά. Οἱ σταλαγματιές ἐπεφταν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δάχτυλά τῆς καὶ χρῶσαν τὴν ποδιά τῆς.

Σὰν ἔσβυσε τὴ δίψα τῆς, πῆρε μὲ τὰ δυὸ τῆς χέρια κι' ἄλλο νερό καὶ τὸ πρόσφερε μὲ χάρη στὸ σύντροφό τῆς.

— «Πιές;

— «Δὲ διψῶ», τραύλισε ὁ Ἐμίδιο χωρὶς πιὰ νὰ συγκρατιέται.

Τοῦ πιτοῖσινε τὸ νερό στὸ πρόσωπο, κάνοντας μὲ τὸ κάτω χεῖλος ἕνα σχεδὸν περιφρονητικὸ μορφασμό. Κατόπι ξαπλώθηκε μὲ σα σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς στεγνὲς γούρνες, σὰν σὲ κούνια κρατῶντας τὰ πόδια τῆς ἔξω ἀπὸ τὸ γύρω τῆς γούρνας καὶ κουνῶντας τα μὲ ἀφέλεια. Ἐξαφνα ἐσηκώθηκε ὀρθή, καὶ ἀτένισε τὸν Ἐμίδιο μὲνα παράξενο βλέμμα.

— «Λοιπὸν; Πᾶμε!»

Πῆραν καὶ πάλι τὸ δρόμο καὶ γύρισαν σιωπηλὴ πάντα πίσω στὴ συντροφιά. Τὰ κοσῦφια σφύριζαν ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους. Ἀχτίδες φωτός, πέφτοντας ὀριζόντια διασταυρώνονταν μὲ τὰ βήματά τους. Ἡ εὐωδία τοῦ δάσους ἔγινε δυνατώτερη τριγύρω τους.

Ἐστερ' ἀπὸ λίγες μέρες ὁ Ἐμίδιο ἔφυγε.

Ἐστερ' ἀπὸ λίγους μῆνες ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἐμίδιο ἔπαιρνε τὴ Ρόζα γυναῖκα.

Στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ἱεροσπουδαστήριου ὁ ἱεροσπουδαστὴς ἐσυλλογίσθηκε πολλὲς φορὲς τὴ νέα του νύφη. Στὸ σχολεῖο ἐνῶ οἱ παπᾶδες ἐξηγοῦνταν τὴν ἱερὰ ἱστορία, ἐκεῖνος ὀνειρεύονταν ἐκείνην. Στὸ σπουδαστήριον, ἐνῶ οἱ γείτονές του, σκεπασμένοι ἀπὸ τὶς ἀνοχτὲς ἔδρες, ἐφκιαναν ἀνάμεσα τους κάτω ἀπὸ τὰ θρανία βρωμιές, ἐκεῖνος ἐκρατοῦσε τὸ πρόσωπό του κρυμμένο στὰ χέρια του καὶ παραδί-

νονταν σὲ ἀκόλαστες φαντασίες. Στὴν ἐκκλησία, ἐνῶ ἀντηχοῦσαν οἱ λειτανεῖες τῆς Παναγίας, κέλεγαν γιὰ τὸ «μυστικὸ ρόδο», ἐκεῖνο οἱ σκέψεις πλανιόντανε πολὺ μακριά. Καὶ καθὼς οἱ συμμαθηταὶ του τὸν εἶχαν βουτήξει στὴ διαφθορά, ἢ σκιγνὴ μέσα στὸ δάσος τοῦ ἀναπαριστάνονταν κάτω ἀπὸ καινούργιο φῶς. Ἡ ἔννια πῶς δὲν εἶχε μαντέψει, πῶς δὲν εἶχε νιώσει νὰ δράψῃ ἕναν καρπὸ ποῦ τοῦ προσφέρουνταν τὸν ἐτυραννοῦσε τότε σὲ φοβερὸ βαθμό.

Αὐτὸ ἦταν λοιπὸν; Ὡστε ἡ Ρόζα τὸν εἶχε μιὰ φορὰ ἀγαπήσει; Ἐτσι λοιπὸν εἶχε περάσει ἀνίδεος μπρὸς ἀπὸ μιὰ μεγάλη εὐτυχία!

Καὶ ἡ ἰδέα αὐτὴ ἐγενόταν κάθε μέρα ἰσχυρότερη, ἐνοχλητικώτερη, τρομαχτικώτερη. Καὶ κάθε μέρα τρώγονταν ἀπὸ μιὰ φοβερὴ τυραννία, ὡς ποῦ ἡ σκέψη αὐτὴ στὴν ἀπεραντὴ μονοτονία τῆς ἱερατικῆς ζωῆς τοῦ ἔγινε ἕνα εἶδος ἀνίατης ἀσθένειας, καὶ βλέποντας πῶς ἡ ἀρρώστεια του ἦταν ἀνίατη τὸν κυρίευσε μιὰ φοβερὴ ἀτομία, μιὰ ἀτέλειωτη μελαγχολία.

«Λοιπὸν δὲν τὸ εἶχε καταλάβῃ».

Στὸ δωμάτιο ἔσταζαν τότε τὰ κερὰ. Ἀπὸ τὶς χαραμάδες τῶν κλεισμένων παντζουριῶν ἔμπαιναν δυνατότερα ρεύματα καὶ φούσκωναν τὶς μπερντέδες.

Ἡ Ρόζα, ἀποκάμνοντας λίγο λίγο ἀπὸ τὴν κούραση, ἐσφαλοῦσε πότε πότε τὰ βλέφαρα. Κι' ὅταν τὸ κεφάλι τῆς ἐχτυποῦσε στὸ στήθος τᾶνοιγε καὶ πάλι βιαστικὰ.

«Εἶστε κουρασμένη;» Πῶτισε ὁ παπᾶς, μὲ τρυφερό, γεμάτο ἀγάπη τόνο.

«Ἐγώ, ὄχι,» ἀπάντησε ἡ γυναῖκα, προσπαθῶντας νὰ στέκετε ὀρθία καὶ νὰ φαίνεται ζωηρή. Ἀλλὰ στὴ σιωπὴ ὁ ὕπνος τὴν κυρίεψε καὶ πάλι. Ἐκρατοῦσε τὸ κεφάλι τῆς ἀκουμπισμένο στὸν τοῖχο. Τὰ μαλλιά τῆς τῆς ἐσκέπαζαν ὀλόκληρο τὸ λαιμό, κι' ἀπὸ τὸ μισανοιγμένο στόμα τῆς ἔβγαине ἡ ἀναπνοὴ τῆς σιγανὴ καὶ κανονικὴ. Ἦταν ὠμορφὴ ἔτσι. Καὶ τίποτά τῆς δὲν ἦταν τόσο σκανδαλιστικὸ, ὅσο ἡ ρυθμικὴ κίνηση τοῦ στήθους, καὶ τὸ

σχήμα τῶν γονάτων ποῦ ζωγραφίζονταν κάτω ἀπὸ τὸ ἐλαφρὸ ροῦχο. Ἐνας ἐξαφνικὸς ἀέρας ἔκαμε νάναστενάξουν τὰ παραπετάσματα ἐσβυσε τὰ δυὸ κερὰ ποῦταν κοντὰ στὸ παράθυρο.

— «Ἄν τὴ φιλοῦσα τότε;» συλλογίσθηκε ὁ Ἐμίδιο σὲ μιὰ ἐξαφνικὴ στιγμὴ ἀδυναμίας ἐνῶ ἐκύτταζε τὴν κοιμισμένην.

Ἀκόμη ἀκούονταν τὸ τραγοῦδι τῶν θεριστῶν μὲς τὴ νύχτα τοῦ Ἰουνίου μὲ τὴν ἐπιστημότητα, λειτουργικῶν ψαλμῶν. Κι' ἀπὸ μακριὰ ἀντηχοῦσαν στὸ ἄπειρο οἱ πολυφώνες ἀπάντησες χωρὶς τὴ συνοδεία κανενὸς ὀργάνου. Τὸ γεμάτο φεγγάρι ἦταν στὸ ζενίθ καὶ τὸ ἀδύνατο φῶς τῶν κερῶν δὲν μπορούσε νὰ νικήσῃ τὴ λάμψη ποῦ αὐτὸ σκορποῦσε στὸ δωμάτιο ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς χαραμάδες τῶν παντζουριῶν.

Ὁ Ἐμίδιο γύρισε πρὸς τὸ νεκροκρέββατο, ἀφίνοντας τὸ βλέμμα του νὰ πλανηθῇ ἐπάνω στὰ στεγνὰ καὶ σκοτεινὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ λειψάνου καὶ νὰ σταματήσῃ ἄθελα ἐπάνω σπὸ χέρι, πρισμένο καὶ κιτρινωπὸ καὶ κυρτωμένο, ποῦ τὸ παγωμένο αἷμα σχηματίζε στὸ ἐπάνω μέρος του ἕνα εἶδος μαθιοῦ δυχιτοῦ. Καὶ γύρισε γλήγορα ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος. Ἀπαλότατα, στὴν ἀναισθησία τοῦ ὕπνου, ἔσκυψε τὸ κεφάλι τῆς Ρόζας, σχηματίζοντας σχεδὸν ἡμικύκλιο ἐπάνω στὸν τοῖχο, πρὸς τὸ μέρος τοῦ παραγμένου παπᾶ. Αὐτὸ τὸ πέσιμο πρὸς τὰ κάτω τοῦ ὠραίου αὐτοῦ γυναικεῖου κεφαλιοῦ ἐγενότανε σιγὰ, ὅπως διόλου σιγὰ καὶ ἀσυναίσθητα. Καὶ καθὼς ἡ κίνηση αὐτὴ ἀνησυχόσε κάπως τὸν ὕπνο, ἐφάνηκε ἀνάμεσα στὰ μὸλις σηκωνόμενα ματοβλέφαρα ἕνα κομματάκι τῆς κόρης, καὶ κάθησε πάλι μὲς τὸ ἀσπράδι σὰν ἕνα φύλλο ἴου μὲς τὸ γάλα.

Ὁ Ἐμίδιο ἔμεινε ἀκίνητος, στηρίζοντας μὲ τὸ μπράτσο του τὸ βᾶρος τοῦ κεφαλιοῦ τῆς. Κρατοῦσε τὴν ἀναπνοὴ του, ἀπὸ φόβο, μὴν ξυπνήσῃ τὴν κοιμισμένην καὶ τὸν ἐπιασε ἕνας τρομερὸς φόβος γιὰ τὰ χτυπήματα τῆς καρδιάς του, τῶν φλεβῶν του καὶ τῶν κροτάφων του, ποῦ τοῦ φαίνονταν πῶς γέμιζαν ὀλό-

κληρὸ τὸ δωμάτιο. Μὰ ὅσο βαστοῦσε τὸ βῆθος τῆς Ρόζας, ἄρχισε νὰ νιώθῃ, πῶς σιγὰ σιγὰ τὴν κυρίευσε μιὰ ἀδυναμία, μιὰ ἀκατανίκητη, ἡδονικὴ καὶ γλυκεῖα ἐπιθυμία στὴ θέα τοῦ λαιμοῦ αὐτοῦ, τοῦ χαραγμένου μὲ τὶς σκανδαλιστικώτερες ἀφροδισιακὲς γραμμές, στὴ θερμὴ ἀναπνοή, ποῦ τὴν χαῖδευε καὶ στὸ ἄρωμα τῶν μαλλιῶν τῆς.

Ἐνα καινούργιο φύσηγμα ἀέρος, πλημμυρισμένο ἀπὸ τ' ἀρώματα τῆς νυχτὸς, ἔκαμε καὶ τὸ τρίτο κερὰ νὰ τρεμουλιάσῃ καὶ νὰ σβύσῃ.

Ὁ Ἐμίδιο χωρὶς νὰ σκεφθῇ πιὰ, χωρὶς πιὰ νὰ φοβηθῇ, παραδομένης ὀλοτελα στὸν πειρασμό, φίλησε τὴ γυναῖκα στὸ στόμα.

Μὲ τὸ ἀγγίγμα τινάχθηκ' ἐπάνω. Ἄνοιξε τὰ μάτια κι' ἐστάθηκε ὀρθία, ἐντελῶς ξυπνητὴ, ἀτενίζοντας τὶς σκιὲς ποῦ πηγαινοέρχονταν στὸν τοῖχο.

— «Πιὲς ἔσβυσε τὰ κερὰ;»

— «Ὁ ἀέρας.»

Ἄλλο τίποτα δὲν εἰπώθηκε. Κ' οἱ δυὸ ἔμειναν ὅπως πρὶν κλεισμένοι ἐπάνω στὸ προκοσέντουκο, κοντὰ κοντὰ ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, ὥστε οἱ ἀγκῶνες τους νὰγγίζουν σὲ ἀγωνιώδη ἀβεβαιότητα, ἀποφεύγοντας νὰ υποβάλουν ὅ,τι ἔγινε στὴ συνείδησή τους, ποῦ θὰ τοὺς καταδίκαζε. Ἄθελα προσήλωσαν καὶ οἱ δυὸ τὴν προσοχή τους σὲ ἐξωτερικὰ πράγματα, καὶ ἔδιναν μιὰ τεχνητὴ ἔνταση στὴν προσπάθεια αὐτὴ τοῦ πνεύματός των, μὲ τὴν ὁποία συμφωνοῦσε καὶ ἡ στάση τους.

Καὶ σιγὰ σιγὰ ἕνα εἶδος μέθης τοὺς κυρίεψε.

Τὰ νυχτερινὰ τραγοῦδια διαδέχονταν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο καὶ σκορπίζονταν σιγὰ καὶ ἀντηχοῦσαν στὸν ἀέρα, καὶ χαῖδευτικὰ προκαλοῦσαν ἀπάντηση σὲ ἀπάντηση. Οἱ ἀντρίκιες καὶ γυναικείες φωνὲς ἔσβυναν σὲνα ἐρωτικὸ ντουέττο. Πότε πότε καμιά φωνὴ ξεπερνοῦσε ὅλες τὶς ἄλλες, κρατῶντας μιὰ μόνον νότα, τὴν ὁποία προσπαθοῦσαν νὰ φθάσουν τὰ μπάσα σὰν κύματα στὸ τρέξιμο ἐνὸς χειμάρρου. Τότε πιά ἀκούονταν στὰ διαλείμματα καὶ στὴν ἀρχὴ κάθε τραγοῦδι οἱ μεταλλικοὶ ἤχοι

της κιθάρας και στα διαλείμματα μεταξύ του ενός και του άλλου τραγουδιού τα ρυθμικά χτυπήματα του φραγγελιού στ' άλωνι.

Κ' οί δυο άφηγκριώνταν.

Ίσως γιατί ά'λαξε ο άέρας δέν ήταν πιά οί ίδιες μυρωδιές. Ίσως νάρχόταν από το λόφο του Όρλάνδο το μεθυστικό άρωμα των πορτοκαλλιών, ίσως νάταν τὰ ρόδα από τους κήπους του Σκάλια που σκορπούσαν τάρώματα τους, τόσο δυνατά, ώστε νά δίνουν στον άέρα το χάδι γαμήλιας γλυκύτητας. Ίσως ή ύγρη εὐωδιά των κρίνων από τὰ έξω της Φάρμα που τὸ ρούφημά της ξεκούραζε σά μιὰ ρουφιά νερό.

Έτσι ακόμη καθέταν οί δυο τους σιωπώντας στο σεντοκι, ακίνητοι, μεθυσμένοι από την ήζονή της νύχτας. Μπρός τους τρεμούλιαζε και τὸ τελευταίο κεράκι, και ή φλόγα του, σκυμμένη πρὸς τὰ κάτω, τόκαμε νά στάζει σά νερό. Σέ κάθε στιγμή φαινότανε σά νά θέλη νά σβύσει. Οί δυο τους δέν κινούνταν διόλου. Μὲ δλάνοιχα και στηλωμένα μάτια κάθονταν εκεί, άπενίζοντας με άγωνία τὸ τρεμούλιασμα του κεριού που ξεψυχούσε. Έξαφνα τῶσβυσε άνεμος μένα φύσημά του. Την ίδια στιγμή, χωρίς νά φοβούνται τὸ σκοτάδι, άλληλοσφίχτηκαν άντρας και γυναίκα μες τὸν ίδιο πόθο. Ύστερα άγκαλιάστηκαν, ζήτησαν τὰ στόματά τους, άκράτητοι, τυφλοί, χωρίς μιλιὰ, πνιγμένοι μες σέ φιλιὰ και χάδια.

Γ. Π.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΔΟΚΙΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΔΑΝΑ ΓΙΟΦΥΡΙ

Ένια μαστόροι έχτιναν σ' Αδανα γιοφύρι
Όλομεριώς τὸ έχτιναν, όλονυγιά χαλοῦσεν
Και κάτζαν και τζακίτσανε⁽¹⁾ και κάνται

[και τζακένται

Τὸ τζακίσι' τίνα έπεςε, στο δόλιο τὸ Γιαν-
[νάκη.

— Γιαννάκη μ' θέκνεις⁽²⁾ την καλή σ' εἰ δὲ
[την κεφαλή σου.

— Και γὼ για την Καλένα μου την κεφαλή
[μου θέκνω.

— Γιαννάκη μ' μη μετανοίεσαι, Γιαννάκη μ'
[μη μετανοίεσαι.

Κουρφάς⁽³⁾ κόρες βρίσκονται και κεφαλή
[δὲ βρίσκειται.

Χαμπαρίτζιν⁽⁴⁾ την έστειλε με τὸ πουλιού
[τὴ γλώσσα.

Άργ' άς λουστῆ Καλένα μου, άργ' άς
[πλυθῆ καλή μου,

Άργ' άς φέρ' τὸ γιῶμα μου γιῶμα τὸ με-
[σημερινό μου.

Καλένα αναγρίσκειται⁽⁵⁾ άς τὸ πουλιού
[τὴ γλώσσα.

Άψά λούστ', άψά πλύθ', άψά φέρε τὰ
[γιῶματα του.

Άμα την είδε Γιαννάκης, τὸ δόλιο κού-
[πα⁽⁶⁾ πέφτει.

— Τί κλαῖς, τί κλαῖς, Γιαννάκη μου, κείσαι τὸν
[δύλιον⁽⁷⁾ κούπα

— Έκειά στο μυριοχάλασμα και δὼ στο Τερ-
[τερένι,

Έπεςε τὸ δαχτυλίδι μου, τὸ πρώτο μ' άρ-
[ραβίωνα

Και ὅπ' κατεβεί και βγάλει το, τὸ νά τὸ
[χονι⁽⁸⁾ ντάμα⁽⁹⁾.

Άνακουμπώθη άψούτζικα⁽¹⁰⁾ καιμάρωσεν⁽¹⁰⁾
[και ζώστη.

Σάν τὸ περδίκι πλουμισμέν' παίζει και κα-
[τεβαίνει.

Σά γύρισε και τράνσεν⁽¹¹⁾ από κάτω σκο-
[τιανούτον⁽¹²⁾

Σάν ὄρωσεν και τράνσεν άρχισεν και νά
[λέγη :

— Ός τρόμαξαν τὰ γόνατα μ' νά τρέμη τὸ
[γιοφύρι,

Ός κοντηλοῦν τὰ δάκρια μ' άς κοντηλοῦν
[διαβάτες.

Στέκα, στέκα, Γιαννάκη μου, στέκα σὲ πα-
[ραγγέλω.

Παιδι έχουμε στο νανούδ'⁽¹³⁾ άμέρωτο
[και κλαίγει.

— Παιδι άν έν μερώνουντο⁽¹⁴⁾ και άν κλαίη
[μερώνει

Χαῖν⁽¹⁵⁾ σε Καλένα μου, χαῖν σὲ τόσο τὰ
[νιατάς.

Συλλογή

Γ. Χ. Δημοπούλου.

1) Έρριψαν κληρο. 2) βάσεις. 3) κρυφά. 4) εἰ-
δηση. 5) κρυφακούει. 6) μπρούμυτα. 7) ήλιο. 8)
άντάμα. 9) εὐθύς. 10) έβαλε τὰ γιορτιάτικα της. 11)
κοίταξε. 12) σκοτεινίαζε. 13) κούνια. 14) τὸ κά-
νουνε νά σιωπάση. 15) Άλίμονο.

ΟΤΑΝ ° ° ° ° °

ΘΑ ΕΥΠΝΗΣΟΥΜΕ

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ° ° °

Άπό τὸ ανέκδοτο αὐτὸ δράμα δημοσιέψαμε στο 10ο αριθμὸ του β' τόμου των «Χρονικῶν» μιὰ σκη-
νὴ από την Γ' πράξη. Δημοσιέψαμε με λίγα λόγια
και την υπόθεση ὅλου του έργου. Τώρα δημοσιεύ-
ουμε δλόκληρη την Γ' πράξη, γιατί βρίσκουμε τὸ
θέμα και τὴ φιλοσοφία της επίκαιρη για την περι-
σταση που περνούμε. Για ὅσους δέν έτυχε νά διαβά-
σουνε την υπόθεση σημειώνουμε δύοτρία λόγια για
νά βρίσκονται περισσότερο στο ὄλο νόημα. Τὸ έργο
παρουσιάζει μιὰ κοινωνία φιλοπόλεμη. Ὁ Μαρί-
νος, ὁ μόνος αντιπρόσωπος τῆς ειρήνης και τῆς
ἀγάπης που πρέπει νά βασιλεύη μέσα σὲ ὄλους τους
λαούς του κόσμου, που παραξηγούνε τὸ ἀληθινὸ τους
συμφερό και την εὐτυχία τους, πολεμᾶ τις φιλοπό-
λεμες ιδέες και τὸν εξαγριωτικὸ ὄργανό. Τίποτε
ὄμως δέν κατορθώνει, γιατί ή ψυχὴ του ὄλου εἶναι
ζυμωμένη με τὸ κακό. Γίνεται ὁ πόλεμος και οί νι-
κητὲς εἶναι τόσο δυστυχισμένοι, ὅσο και οί νικημέ-
νοι. Παράδειγμα γίνεται ή οικογένεια Βιστρά, που
μέσα στη μεγάλη της εὐτυχία έπαθε σκληρὴ κατά-
στροφὴ. Αὐτὴ εἶναι ή μιὰ ὄψη του θεμέλιου του
έργου, ή ἄλλη εἶναι ή ἑξῆς: Ἡ ἀγάπη δέν εἶναι κά-
τι που ἀποτείνεται στο κάλλος του νοῦ και τῆς δό-
ξας, οὔτε στο κάλλος τῆς ψυχῆς. Άκριβῶς εἶναι κά-
τι που γεννιέται από τὰ χτηνώδεια ένστιχτα, για κί-
τι ἑξωτερικὰ ὄραιο. Δὲ θέλει ὄμορφη ψυχὴ κλει-
σμένη μέσα σὲ σαπισμένο και άσκημο σῶμα.
Θέλει μιὰ ψυχὴ, ὀποιαδήποτε, που νά βράξη
μέσα σ'ένα ὄσο τὸ δυνατό πλαστικώτερο και
έλυσιτικώτερο κορμί. Τὸ έργο παράδειγμα
φέρει τὴ Νανώ, που ἀγάπησε ἀγαθὴ, θεία
καρδιὰ αὐτὴ, τὸ Δῆμο. Και τὸν ἀγάπησε με
τὸν ἀγνώτερο, τὸ δυνατότερο έρωτα. Ὁταν ὄμως
ὁ Δῆμος γύρισε από τὸν πόλεμο σακατεμένος,
άκρωτηριασμένος και στο πρόσωπο και στο πόδι, ὁ
έρωτας ὁ ἀγνὸς και δυνατὸς γίνηκε, χωρίς νά τὸ
θέλη αὐτὴ, πολέμησε μάλιστα ὄδλη τὴ δύναμη τῆς
ψυχῆς της για νά μη γίνη, ὑπόφερε, έκλαψε, γίνηκε
λέμε, ἀπλὴ συμπάθεια φίλου πρὸς φίλο. Και ὁ έρω-
τας της γεννήθηκε ξανά για ἑνα ἄλλο, για τὸν Άλ-
κη με την γαληνιασμένη την ψυχὴ, τὰ ὄραια ὄνει-
ρα, ἀλλὰ και τὸ ἀκέραιο κορμί.

[Στὸ ἑξοχικὸ σπίτι του Βιστρά. Μιὰ κάμαρα πρό-
χειρη. Πόρτες από τὰ δύο πλάγια].

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Δέσποινα και Καρύδης.

Δέσποινα. (Σκαλίζει). Που τῶβαλες πάλε...

Καρύδης. (Ξεσκορίζει τις καρτέλες μ' ἑνα
σκονοπάνι). Ποιό;

Δέσποινα. Τὸ φτερό,

Καρύδης. Θαρρῶ πὼς εἶναι πίσω από τὴν
πολυθρόνα.

Δέσποινα. (Τὸ παίρνει). Τὸ φτερό πίσω
ἀπό τὴν πολυθρόνα!... Έκει εἶναι ή θέση
του;... Μιὰ ἀκαταστασία που εἶναι σ' αὐτὸ
τὸ σπίτι... Τζερεμέ, θαρρεῖς, που δουλεύου-
νε... πρίν...

Καρύδης. Τὸ ψάρι από τὸ κεφάλι
βρωμᾶ...

Δέσποινα. (Καθαρίζει τους καθρέφτες και
τοποθετῆ τὰ πράματα). Τί μωρολογᾶς;

Καρύδης. Δὲ μωρολογῶ... Νομίζεις πὼς
τὸ δικὸ μου μάτι δὲ βλέπει;... Βλέπει και
καλοβλέπει.

Δέσποινα. (Έρχεται κοντά του. Άνήσυ-
χη). Και τί βλέπει; Μήπως γίνεται τίποτα
κακὸ ἔδῶ μέσα...

Καρύδης. Νά σοῦ πῶ, νά με φλουρόνησ
δὲ γίνουμαι στρατιώτης... Εἶμαι ἑχθρὸς
του στρατιώτη... Πονεῖ ή καρδιὰ του άν-
θρώπου νά βλέπη ἑνα παλληκάρι, που θά ἔ-
βγαζε από τὴν πέτρα ζουμί, νά περπατᾶ τῶ-
ρα με τὸ δεκανίκι και νά ἔχη τὰ μούτρα του
καταστραμμένα... και νά εἶτανε μόνο αὐτὸ,
πάλε λίγο θά εἶτανε, ἀλλὰ...

Δέσποινα. (Άνήσυχη). Άλλὰ τί;...

Καρύδης. (Πονηρά). Σοῦ εἶπα πὼς τὸ δι-
κὸ μου τὸ μάτι βλέπει και βλέπει καλά...
και μάλιστα όταν τὰ πράματα γίνονται τό-
σο φανερά.

Δέσποινα. (Πιὸ ἀνήσυχη). Τί θέλεις νά
πῆς μ' αὐτό;

Καρύδης. Θέλω νά πῶ... μὰ δέν εἶναι
δική μου δουλειά...

Δέσποινα. Μίλα, μίλα!

Καρύδης. (Πονηρά). Ὁ λεγάμενος... ξέ-
ρεις... που τὰ χάλασε με τὴ δικὴ του, κα-
τάλαβες... τᾶβαλε τώρα με τὴ μικρὴ μας...

Δέσποινα. (Αύστηρά). Τί λές;

Καρύδης. Ναί, τᾶβαλε τώρα μὲ τὴ μικρὴ μας τὴν κυρά...

Δέσποινα. (Μὲ θυμό). Εἶσαι τιποτένιος... εἶσαι ψεύτης...

Καρύδης. Κόνταινε τὴ γλώσσα σου γιατί...

Δέσποινα. Καὶ πῶς ξέρεις;

Καρύδης. Εἶδα πολλὲς φορὲς ὑποπτα σημεῖα... εἶδα ὅμως καὶ θετικὰ πράγματα... Προχτὲς ἀκόμη κοντὰ στὸ χαβούζι τοῦ κήπου... Εἶμουν ξαπλωμένος μέσα στὰ δέντρα καὶ δὲ μὲ εἶδαν... ὁ λεγόμενος ἔλεγε κάποια λόγια ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ τὰ νοιώσω... εἶναι τρελλός... μιλᾷ πάντα παράξενα... Ἐκεῖνὴ ἀπαντοῦσε: Πηγαίνετε, πηγαίνετε! Μ' αὐτὸ τὸ πηγαίνετε, τόλεγε τόσο ἀδύνατα, ποὺ σήμαινε τὸ ἐναντίο... Θαρρεῖς, ἐσύ, πῶς δὲ νοιώθω ἐγὼ ἀπ' αὐτὰ;... Ἡ γυναῖκα ἅμα σοῦ πῆ, πήγαινε, μὴ φεύγῃς κ' ἅμα σοῦ πῆ, ἔλα, φεύγα... (Ἐξακολουθεῖ τὴ δουλειά του). Ἀλλὰ τί μᾶς κόφτει τώρα ἐμᾶς... Ποῦ θὰ βάλουμε τοῦ κύριου τὴν πολυθρόνα;

Δέσποινα. Βάλτην ἐκεῖ... στὸ παράθυρο κοντὰ... (Ἡ Καρύδης ἐκτελεῖ. Ἡ Δέσποινα τὸν πιάνει ἀπότομα ἀπὸ τὸ χέρι). Εἶσαι καλὸς ἐσύ, ἔχεις ἀγαθὴ καρδιά... μὴ βγάλης ἀπὸ τὸ στόμα σου τσιμουδιά...

Καρύδης. Τὰ λέω μόνο ἐσένα... δὲν εἶναι δική μου δουλειὰ νὰ φλυαρῶ ἐδῶ κ' ἐκεῖ...

Δέσποινα. Εἶσαι καλός, τὸ ξέρω... (Κοιτάζει δεξιὰ κ' ἀριστερά μὴν ἀκούη κανεὶς). Ἡ κυρία εἶναι πολὺ δυστυχισμένη... δὲ μοῦ τὸ εἶπε κανεὶς, ἀλλὰ τὸννοίωσα... εἶναι πιὸ δυστυχισμένη κ' ἀπ' τὸν κύριο... νὰ εἶταν ἐδῶ τοῦλάχιστο τὰ μεγάλα τᾶφεντικά, ἴσως θὰ παρηγοριόταν... (Κοιτάζει πάλε δεξιὰ κ' ἀριστερά). Ξέρεις ἢ μόνη της συντροφιά εἶμαι ἐγὼ... Τὴ νύχτα πολλὲς φορὲς μὲ διατάζει καὶ παίρνω τὸ στρῶμά μου καὶ κοιμοῦμαι στὴν κάμαρα της... τῆς μιλῶ καὶ μοῦ μιλᾷ, ἕως ὅτου τήνε πάρει ὁ ὕπνος... Μὰ ποῦ νὰ τὴν πάρῃ ὁ ὕπνος τῆς δύστηνης...

Κι' ὅταν τὴν πάρῃ, τί ὕπνος Θεέ μου... Βλέπει ὄνειρα καὶ παραμιλεῖ... Χτὲς τὴ νύχτα τὴν ἄκουσα νὰ λέγῃ, θυμοῦμαι τὰ λόγια της: Πόθησα τὴν καλωσύνη σου, θέλω νὰ κολλήσω τὰ χεῖλια μου στὰ δικά σου καὶ νὰ μὴ ξεκολλήσουν ποτέ... διψῶ... Μὴν παραπονιέσαι, ἀγαπημένε μου, δὲ σ' ἔδιωξε ἡ ψυχὴ μου, σ' ἔδιωξε ἓνα ὀχληρὸ αἴστημα...

Καρύδης. Σοῦ εἶπα πῶς βλέπω καλά.

Δέσποινα. Καμμιὰ φορὰ πάλε, ἐκεῖ στὰ καλὰ καθούμενα τῆς πιάνουν κάτι πικρὰ δάκρυα, ποὺ ραγίζουν τὴν καρδιά μου καὶ χύνεται στὴν ἀγκαλιά μου καὶ μὲ φιλεῖ καὶ μὲ φιλεῖ λέγοντας: χρυσή μου Δέσποινα, χρυσή μου Δέσποινα... Στὸ ἐρώτημά μου γιατί κλαίει, μοῦ ἀπαντᾷ: Τίποτα, τίποτα!... (Πιάνει ἀπότομα ἀπὸ τὸ χέρι τὸν Καρύδη. Σιγά). Κάποιος ἔρχεται... Εἶναι τὸ βῆμά της...

Καρύδης. Ἐγὼ τελείωσα τὴ δουλειά μου καὶ τῶ δίνω... (Φεύγει. Ἡ Δέσποινα διορθώνει ἀκόμη μερικὰ πράγματα).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Δέσποινα καὶ Νανώ.

Νανώ. (Μπαίνει. Μὲ δυσφορία). Δὲν ἐτελείωσαν τὸ λοιπὸν αὐτὰ τὰ συγυρίσματα;

Δέσποινα. Τελείωσαν, κυρία.

Νανώ. (Κάθεται σὲ μιὰ πολυθρόνα). Μόλις κοιμήθηκα λίγο χτὲς... Πῶς ζούλεψα τὸν ὕπνο σου, τὸν ἀμέριμνο, τὸν ἀτάραχο... Νυστάζω τώρα...

Δέσποινα. Θέλετε τίποτα, κυρία;

Νανώ. Ὁχι... Πήγαινε ἂν δὲν ἔχεις ἄλλη δουλειὰ ἐδῶ.

Δέσποινα. Δὲν ἔχω... [Κάνει νὰ φύγῃ ἢ Νανὼ σηκώνεται ἔξαφνα καὶ τὴ σταματᾷ].

Νανώ. Ὁχι, μὴ φεύγῃς... δὲν μπορῶ νὰ μείνω μόνη... Ἄκουσε, χρυσή μου Δέσποινα...

Δέσποινα. Σὰς ἀκούω...

Νανώ. Ὁχι, ὄχι... δὲν ἔχω τίποτα νὰ πῶ... δὲν ἔχω... [Μικρὴ σιωπὴ. Ἀπότομα]. Βλέπεις τίποτα στὸ πρόσωπό μου;..

Δέσποινα. [Μὲ ἀπορία]. Ὁχι... σὺν τι θέλετε νὰ διῶ;

Νανώ. Δὲ βλέπεις τίποτα, τίποτα... Δὲν προδίδει τίποτα τὸ πρόσωπό μου, τὰ μάτια μου, τὰ χαρακτηριστικά μου;...

Δέσποινα. [Μὲ στεναχώρια]. Ὁχι... τί θέτε νὰ προδίδη...

Νανώ. [Μὲ δισταγμὸ]. Ἦθελα νὰ πῶ... [Μὲ πιὸ θάρρος]. Ἄκουσε... ἐσύ ξέρεις τὸν κόσμο... (Γιὰ μιὰ στιγμὴ δείχνει πάλε στεναχώρια, ὕστερα ἀπότομα λιγάκι). Ὅταν ἀγαπᾷ κανεὶς ἓνα ἄνθρωπο... ναί, ὅταν τὸν ἀγαπᾷ καὶ ὕστερα χωρὶς νὰ θέλῃ παύσει νὰ τὸν ἀγαπᾷ... εἶναι κακὸ πράγμα;

Δέσποινα. Δὲν ξέρω... ἀφοῦ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ...

Νανώ. Καὶ ὅταν ἀγαπήσῃ ἓνα ἄλλο παλε χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ...

Δέσποινα. (Πάντα μὲ στεναχώρια). Δὲν μπορῶ νὰ σκεφτῶ...

Νανώ. Ἐσύ ἂν εἶσουνα σὲ μιὰ τέτοια θέση καὶ δὲν ἀγαποῦσες πιὰ τὸν ἄντρα σου, ὅπως πρὶν κ' ἀγαποῦσες ἓνα ἄλλο... τι θᾶκανες;..

Δέσποινα. (Μὲ σκοπὸ). Μποροῦσα νὰ μὴν τὸν ἀγαπῶ, μὰ θὰ τότε σεβούμενα καὶ θὰ εἶμουν πάντα κοντὰ του σὰ νὰ τὸν ἀγαποῦσα... νὰ κοιτάζω τὸν ἄλλο, δὲν πρέπει, δὲν πρέπει...

Νανώ. (Χαμογελᾷ. Δίνει χάριτωμένο τόνο στὴ φωνή της). Σωστό, πολὺ σωστό... Τὶ σοῦ ψάλλω τώρα... Μὴ μὲ συνερρίζεσαι χρυσή μου... πήγαινε... (Ἡ Δέσποινα φεύγει. Συλλογισμένη). Δὲν πρέπει, δὲν πρέπει...

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Νανώ, ὕστερον Ἀλκῆς.

Βαστᾷ μακριὰ σιωπὴ. Ἡ Νανὼ κάθεται στὴν πολυθρόνα, ἀκουμπώντας τὸ κεφάλι στὸ χέρι της. Συλλογίζεται. Κάπου-κάπου χαμουριέται. Ἐξαφνα ἀπίνω στὴ συλλογὴ τῆς πιάνουν τὰ κλάμματα, κάτι κλάμματα νευρικά. Ὑστερον πάλε σιωπὴ. Τώρα ἀκουμπᾷ τὸ κεφάλι της στὸ ἔρεισμα τῆς πολυθρό-

νας. Φαίνεται σὰ νὰ μὴ συλλογέται τίποτα, ὕστερα λέει σὰ νὰ παραμιλῇ.

Νανώ. Δὲν τὸ θέλησα ἐγὼ... ἔτσι μονάχο του ἦρθε καὶ μοῦ ταράζει τὴν ψυχὴ... Ἄχ! ἄς γινόταν πέτρα ἢ καρδιά μου νὰ μὴν ἔνοιωθα τίποτα... Ἄς ἔφευγε αὐτὸ τὸ βᾶρος ἀπὸ πάνω μου...

(Μικρὰ σιγῆ). Καὶ ὅμως γιατί νὰ φύγῃ... (Τὸ πρόσωπό της παίρνει γελαστὸ ὄψος). Δὲ θέλω νὰ φύγῃ... Μὲ κάνει τόσο εὐτυχισμένη μερικὲς στιγμὲς... Σὰ μ' ἔχει παρμένο ὀλόκληρο τὸ νοῦ, τὴν καρδιά, τὸ εἶναι μου, νοιώθω νὰ κλιέμαι σὲ μιὰ ἀνθισμένη εὐτυχία... σὲ μιὰ μαγικὴ γαλήνη... μὰ ἔρχονται ὥρες πάλε... (Πάλε σιγῆ)... Τὰ λόγια του, τὰ τελευταῖα του τὰ λόγια, παντοῦ μὲ κυνηγοῦν, παντοῦ μὲ ἀκολουθοῦν καὶ γιομίζουν τὴν καρδιά μου μὲ ἡδονή. ποὺ ποτέ μου δὲν τὴν ἔγνώρισα... Τὰ τελευταῖα του τὰ λόγια... (Μὲ μικρὴ χειρονομία). Πικράθηκε... Ἐγὼ δὲν τὸν ἔδιωξα... δὲν ἤθελα νὰ τότε διώξω... Τὸ καθήκον, ἡ τιμὴ μου... ὦ! ἡ τιμὴ μου... δὲν τήνε λογαριάζω τὴν τιμὴ μου... Τ' εἶναι ἡ τιμὴ μου!.. (Σὰ νὰ ἀποτεινέται σὲ κάποιον). Πικράθηκε ἡ ψυχὴ σου; Ἐνοιώσες τὴν πληγὴ βαθιὰ στὰ στήθια... Ἡ πληγὴ σου αὐτὴ πόσες ἄλλες μοῦ δίνει ἐμένα, πιὸ μεγάλες, πιὸ βαθιές... (Σιγῆ. Ἀγκαλιάζει ἡδονικὰ τὴν πολυθρόνα). Εἶς, εἶς ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦσα... ἄφησε νὰ πιῶ τὴ δροσιὰ τῶν χειλιῶν σου... ἄφησε νὰ ξεδιψάσω, νὰ βρῶ ἐκεῖ ὅτι ζητῶ, ὅτι θέλω... Πονῶ... Εἶναι βαρὺ κανεὶς νὰ βρῖσκεται στοῦ Ταντάλου τὴ θέση... (Σιγῆ. Προσηλώνει ἀφηρημένα τὰ μάτια της στὴν ὄροφή. Ἐξαφνα ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο μπαίνει μιὰ χρυσὴ πεταλούδα καὶ πετᾷ). Μιὰ πεταλούδα... ἔχει ἄρᾳ γε βάσανα κ' ἡ πεταλούδα;.. Σὺν ἀγαπήσῃ ὑπάρχει κάτι, ποὺ δὲν τὴν ἀφίνει ν' ἀπολάμῃ τὴν ἀγάπη της;.. Δὲ μοῦ λές ἓνα λογάκι πεταλουδίτσα μου, χρυσή μου πεταλουδίτσα... (Σηκώνεται καὶ προσπαθεῖ νὰ πιῶσῃ τὴν πεταλούδα, ποὺ ξεφεύγει ἀπ' ἐδῶ κ' ἀπ' ἐκεῖ). Μὴ φοβᾶσαι, χρυσή μου πεταλούδα... θὰ σ

χαϊδέψω στά χέρια μου... είναι τρυφερά και πονετικά τὰ χέρια μου... δὲν κάνουν κακό, δὲν μπορούνε νὰ κάνουν κακό... (Στέκεται καὶ κοιτάζει μὲ προσοχὴ τὴν πεταλούδα, πού πετώντας ἀπ' ἐδῶ κ' ἀπ' ἐκεῖ πηγαίνει καὶ κάθεται σὲ μιὰ ἀνθοδέσμη μὲ γεοκομμένα λουλούδια). Χρυσή μου πεταλούδα, τί εὐτυχισμένη πού εἶσαι... Τρέχεις, τρέχεις στὸν ἀέρα ἐλεύθερη καὶ σὰν πεινάσης πᾶς σένα λουλούδι, σ' ὅποιο λουλούδι ἐσὺ θέλεις καὶτσιμπᾶς καὶ παίρνεις τὸ χυμὸ του... Κανείς δὲν ἔρχεται νὰ σοῦ πῆ τίποτα, νὰ σοῦ παραλονεθῆ... Τὸ χρέος σου εἶναι ν' ἀπολαβαίνης τὸ λουλούδι πού θέλεις, πού ποθεῖς... (Μὲ ὀρμή). Ἄχ! πεταλουδίτσα μου, γλυκειά μου πεταλουδίτσα!... (Στέκεται στὴν ὀρμητικὴ στάση πού πήρε, ὕστερα τῆς πιάνουν κλάμματα γενρικά. Ξανακάθεται στὴν ἴδια πολυθρόνα). Κακιά, πεταλούδα, τὸν κόσμον τὸν ἔχεις μόνο γιὰ σένα!... (Πάλε σιγῆ). Κ' ἐκεῖνος δὲ βλέπει ἐρημωμένο τὸν ἀγρό του... Μὰ τὸν πονῶ!... τὸν πονῶ!... Ὅσο ἐγὼ κατεβαίνω στὴ συνείδηση μου, τόσο ἐκεῖνος ὑψώνεται... μεγαλώνει καὶ γίνεται Ὀλύμπιος Θεός... Δὲν πρέπει, δὲν πρέπει... Ὅχι, ποτὲ δὲ θὰ ταράξω τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς του, πού εἶναι πιὸ λευκή, πιὸ ἀγνή ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς Ἐστιάδας... (Βυθίζεται σὲ λογισμούς. Σὲ λίγο μπαίνει ἀπὸ μιὰ πλαϊνὴ πόρτα ὁ Ἄλκης, δειλὸς κ' ἀναποφάσιτος. Ἡ Νανὼ κατὰ πρότω δὲν τὸν παρατήρησε. Γίνεται μικρὸς θόρυβος). Πεταλουδίτσα, πετᾶς πάλε;... (Κοιτάζει τὸν Ἄλκη. Σηκώνεται ἀπότομα). Ἡρθατε πάλε;... Δὲ σᾶς εἶπα πὼς ἡ παρουσία σας μὲ κάνει κακό;

Ἄλκης. (Δειλά). Κυρία!...

Νανὼ. (Μὲ θυμὸ). Δὲν αἰστάνεστε τὸ λοιπὸν πὼς φέρνετε ἐδῶ μέσα τὴ συμφορὰ;

Ἄλκης. (Μὲ λίκρα). Τὸ αἰστάνομαι... ἀλλ' εἶναι ἡ τελευταία φορὰ πού μὲ βλέπετε... θὰ πάρω ἀκέραια τὴ συμφορὰ μαζί μου... (Ταραγμένος). Ἡρθα... κ' ἐγὼ δὲν ξέρω γιατί ἦρθα... κάτι μ' ἔφερε ἐδῶ, κάτι ἀνίκητο... Μ' ἔφερε στὴ φωτιά... παντοῦ εἶναι φωτιά... Μοιάζω σὰν τὴν πεταλούδα,

πού ἀναφέρατε πρὶν... δὲν ἔχω θέληση καὶ γυρνῶ τριγύρω στὴ φωτιά... γυρνῶ, γυρνῶ καὶ δὲν μπορῶ νὰ μὴ γυρνῶ...

Νανὼ. (Μὲ προσπάθεια). Ἐπρεπε νὰ φωνήτε γενναῖος!

Ἄλκης. Ἀποφάσισα νὰ πάω στὴν ἐπαρχία μου, πού τὰ λουλούδια τῆς εἶναι μαραμμένα, πού δὲν εἶναι πιὰ πράσινα, πού ὁ οὐρανὸς τῆς δὲν εἶναι πιὰ γαλάζιος, πού εἶναι τάφος, χωρὶς νᾶχη τοῦ τάφου τὴ μαύρη γαλήνη...

Νανὼ. (Πού ὅσο τὸν ἀκούει συγκινεῖται). Σωπάστε!

Ἄλκης. Δυὸ λόγια μόνο θὰ πῶ... δὲν μπορῶ νὰ μὴν τὰ πῶ... Καὶ ἤθελα καὶ δὲν ἤθελα πρὶν νὰ ἐκτελέσω τὴν ἀπόφασή μου, νᾶρθω γιὰ τελευταία φορὰ ἐδῶ... Προσπάθησα νὰ μὴν ἔρω... τὸ εἶχα ἀποφασίσει, ναί, μὰ δὲν ξέρω πὼς βρέθηκα κοντὰ σας... Κανείς δὲ μ' ἐμπόδισε τουλάχιστο... (Ἡ Νανὼ τὸν κοιτάζει μὲ μεγαλύτερη συγκίνηση). Γίνηκα ἐρείπιο καὶ μιὰ ὑπέριστα δύναμη μὲ ὀδήγησε... (Ζωηρά). Μὰ θέλω ἡ ἀγνή σας ψυχὴ νὰ γνωρίζη μιὰ μεγάλη ἀλήθεια... Δὲ σκέφτηκα ποτὲ νὰ ταράξω τὴ ζωὴ σας... δὲ σκέφτηκα ποτὲ νὰ φέρω τὴ συμφορὰ στὸ ἄγιο αὐτὸ σπίτι... Τίποτα δὲ ζήτησα, τίποτα... Στὴν ψυχὴ μου μπήκε ἕνας κακὸς πόθος, ἕνας ἀνόσιος πόθος χωρὶς νὰ τὸ θέλω... θὰ σβύσῃ μιὰ μέρα μαζί μὲ τὸ κορμί μου... Δὲν ξέρω νὰ πῶ τί σκέφτομαι, δὲν εἶναι πιὰ γαλήνη μέσα μου... Ὑστερα, ἀπὸ μιὰ ὥρα θὰ ἔχετε τὰ πάντα ξεχασμένα... Θὰ βρισκῶμαι μακριά, πολὺ μακριά ἀπὸ τὸ σπίτι αὐτό... (Ἡ Νανὼ κάθεται στὴν πολυθρόνα σὰν ἀποκαμωμένη). Ἐκεῖ, ἐκεῖ στὴ μοναξιά τῆς ἐρημικῆς ἐπαρχίας μου, ὁ πόνος μόνο ἐμένα θὰ πληγῶνῃ κ' ἐγὼ θὰ κλαίγω τὸν πόνο... (Κάθεται κλαίοντας στὴν ἀπέναντι πολυθρόνα).

Νανὼ. (Συντριμμένη ἀπὸ τὴ συγκίνηση σηκώνεται ἀπότομα). Μὴν κάθεστε ἐκεῖ... σηκωθῆτε... εἶναι τὸ κάθισμα τοῦ ἀντρός μου... καθῆστε ἐδῶ, σ' αὐτὴν τὴν καρδέλα...

Ἄλκης. (Σπαραχτικά). Μοῦ μεγαλώνετε τὸν πόνο...

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἄλκης μόνος.

Ἄλκης. (Στέκεται στὴ θέση πού τὸν ἄφησε ἡ Νανὼ. Σὰν ἀπολιθωμένος). Μ' ἀγαπᾶ!... (Σιγῆ. Μὲ ὑπέριστα χαρὰ). Μ' ἀγαπᾶ!... (Πάλε σιγῆ. Μὲ ἀγανακτισμό). Καὶ ὅμως πρέπει νὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ... δὲν εἶναι δικὸς μου τόπος... Νὰ φύγω χωρὶς νὰ τὴν ἀποχαιρετήσω... (Σιγῆ). Νὰ τὴν ἀποχαιρετήσω... δὲν μπορῶ... δὲν ἔχω τὴ δύναμη νὰ τὴν ἀτενίσω... (Σκέφτεται). Νὰ τῆς γράψω... εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος... ναί, νὰ τῆς γράψω. (Κάθεται σὲνα τραπέζι καὶ γράφει).

«Κυρία Νανὼ,

«Φεύγω ἀμέσως γιὰ τὴν ἐπαρχία μου. Δὲ θὰ μὲ ξαναεῖτε πιὰ. Πάω νὰ κλάψω τὸν πόνο μου. Δὲ θὰ ξεχάσω ποτὲ τίς τραγικὲς στιγμές, πού μὲ κάρηνε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸν πιὸ εὐτυχισμένο ἄνθρωπο τοῦ κόσμου. Οἱ στιγμὲς αὐτὲς γράψανε στὴν καρδιά μου μέσα πὼς μὲ ἀγαπήσατε.

«Ποτὲ δὲ θὰ σᾶς λησμονήσω. Πάω νὰ κλάψω τὸν πόνο μου.

Ἄλκης.»

(Βάζει τὸ γράμμα σὲνα φάκελλο καὶ γράφει πάλε). Πρὸς τὴν κυρίαν Νανὼ... (Σηκώνεται). Ἄλλὰ πὼς νὰ τῆς τὸ δώσω... Δὲν πρέπει νὰ μάθῃ κανεὶς τίποτα... Ἄ! θὰ μοῦ κἀνῃ τὴ χάρη ἡ Δέσποινα... (Φεύγει). (Ἡ σκηνὴ μνήσκει λίγες στιγμὲς ἄδεια. Ὑστερα φαίνεται ὁ Μαρῖνος. Βαστᾶ μὲ τὸ χέρι του τὸ πηγούνη καὶ ψιθυρίζει).

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μαρῖνος μόνος.

Μαρῖνος. Ὅλα πρέπει νὰ τὰ περιμένη κανεὶς... Νὰ πιστέψης στά λόγια ἐνὸς βλάκα!... Καὶ ὅμως γιατί νὰ μὴν τὰ πιστέψης;... (Κοιτάζει δεξιὰ καὶ ἀριστερά). Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐδῶ κανεὶς;... (Προχωρεῖ ὥσπου χάνεται ἀπὸ τὴν ἀπέναντι πόρτα λέγοντας). Χρέος μου εἶναι ν' ἀνακαλύψω τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ προλάβω τὴ συμφορὰ...

(Στάλλο φύλλο τελειώνει).

Ἄ. Γεωργιάδης.

Νανὼ. (Ξεχνιέται). Ἄς μεγαλώσῃ... ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι κακὸς πόνος... (Ἐπιτιμᾶ). Ἄλλὰ φταῖτε, φταῖτε...

Ἄλκης. Φταίω... δὲ φταίω ἐγὼ, δὲ φταίω ἐγὼ γιὰ ὅτι γίνεται μέσα μου... ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀγρὸς πού ὁ κακὸς γεωργὸς χώνει ἀλύπητα τὸ ἄροτρό του στά σπλάχνα του καὶ τὸν ὀργώνει...

Νανὼ. (Ἀδύνατα). Σωπάστε!... (Κοιτάζει δεξιὰ κ' ἀριστερά. Ὑποχωρητικά). Ἐσεῖς μόνο τὸν ἑαυτὸ σας σκέφτεστε!... (Ἀλλάζει ἀμέσως ὕφος, λίγο ἀπότομα). Ἄλλὰ πηγαίνετε, πηγαίνετε... Ἡ ἀτιμολογία εἶναι βαριά... βλέπουν τὰ ἀντικείμενα πού μᾶς τριγυροῦνε... μᾶς βλέπει κ' ἡ ψυχὴ μου... (Ἡ πεταλούδα σηκώνεται ἀπὸ τὴν ἀνθοδέσμη καὶ πετώντας φεύγει ἀπ' τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο. Ἡ Νανὼ τὴν παρακολουθεῖ μὲ τὸ μάτι καὶ λέγει μὲ πόνο). ὦ! ἡ πεταλουδίτσα πὼς πετᾶ, πὼς τρέχει, τρέχει στὸν ἀέρα ἐλεύθερη!...

Ἄλκης. (Τολμᾶ κοὶ τὴν ἀτενίζει κατὰ πρόσωπο. Τὴν πλησιάζει λίγο κατ' ὀλίγο. Μὲ πιὸ θάρρος). Φεύγω, ἐσεῖς θὰ ζήσετε εὐτυχισμένη ἐδῶ... ὅλα τριγύρω σας γελοῦνε... πάντα μιὰ ἀγαπημένη πεταλούδα θὰ περνᾶ ἀπὸ τὰ μάτια σας... Ὅλα τὰ ἀγαπᾶτε μὲ τὴν ἴδια δύναμη... ἐνῶ ἐγὼ ὅλα τὰ πονῶ καὶ... Κυρία, σᾶς ἀφίνω... εἶναι οἱ τελευταῖες στιγμὲς, οἱ στιγμὲς αὐτὲς, πού ἀτενίζω τὴ φυσιογνωμία σας, ὕστερα ἀπ' αὐτὲς τίς στιγμὲς θὰ εἶστε τὸ ὄνειρο πού θὰ ταράξῃ αἰώνια τὴ ζωὴ μου...

Νανὼ. (Τοῦ πιάνει ἀπότομα τὸ χέρι). Μὴ μιλάτε εἰσι... Πηγαίνετε, πηγαίνετε... (Μικρὴ σιγῆ. Μὲ κάποιον μέθυσ). Ὁ νοῦς μου... ἡ ψυχὴ μου θὰ σᾶς ἀκολουθήσῃ ἐκεῖ μακριὰ στὴν ἐπιτοχία... (Πλησιάζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο ἀκόμη περισσότερο. Πλὴν ἀδύνατα). Ναί, πηγαίνετε... (Σιγὰ-σιγὰ πλησιάζουν τὰ πρόσωπά τους ἀουναίστητα μὲ μεθυστικὴ περιπάθεια. Ἀξαφνα ὅμως ἐκεῖ πού ἡ Νανὼ εἶχε ξεχαστῆ καὶ παρασύρονταν ἀπὸ τὸ πάθος τῆς, συνέρχεται, τινάζεται ἀπότομα δυὸ βήματα πρὸς τὰ ὀπίσω, τῆς πιάνει δυνατὸ ἀναφληγτὸ καὶ φεύγει).

ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ένας από τους καλύτερους Έλληνας διηγηματογράφους της Τουρκίας, ο γιατρός κ. Απόστολος Έξαρχος, είχε την καλωσύνη να γράψει δύο τρεις λέξεις, σχετικά με το άρθρο για τη νεοελληνική φιλολογία, στη Σορβώνη, που δημοσιεύτηκε στον 26ο αριθμό των «Χρονικών». Τις δύο τρεις λέξεις αυτές τις δημοσιεύουμε παρακάτω, παρατηρώντας στο διαπρεπή λόγο τα εξής: Ο συγγραφέας του άρθρου για την έδρα της νεοελληνικής φιλολογίας στη Σορβώνη, δεν είχε την πρόθεση να πειράξει τον κ. Περνό, που τον έχτιμα για το ώραίο του έργο από τους πρώτους. Αλλά θέλησε να κακίση τους έφημεριδογράφους εκείνους, που σίγουρα από τον έαυτό τους έγραψαν πως η Έλληνική Κυβέρνησης σκοπεύει να αποσύρη τη δωρεά της, εάν βιοριστή μαλλιάρος καθηγητής στη Σορβώνη και με τα λόγια τους αυτά έννοσούσαν βέβαια τον κ. Ψυχάρη. Ήθελε να δείξη και την έπιπολαιότητα τους και σύγκαιρα: τι πράμα είναι και τι φρονεί ο κ. Περνό για το γλωσσικό ζήτημα. Τον όνόμασε το λοιπόν μαθητή του κ. Ψυχάρη και μαλλιάρό. Αναγκάστηκε όμως, για να αποδείξη και τη σημερινή κατάσταση του κ. Περνό, να πη πως τώρα τελευταία, όταν βρισκότανε στην Ελλάδα, έξαφνα έκανε κάποιες υποχωρήσεις στην καθαρεύουσα τυπικές. Αυτό βέβαια δεν μπορούσε να το κάνη ένας που μελέτησε τόσο βαθιά την Έλληνική γλώσσα, σχημάτισε γλωσσική πεποίθηση και έγραψε περισπούδαστο πρόλογο και βιβλίο για τη γλώσσα του λαού, που κανένα άγέρι της καθαρεύουσας δεν ταράζει την άρμονία του. Τόκαμε όμως. Γιατί, ρωτούμε; Στο συγγραφέα του άρθρου του 26ου αριθμού των «Χρονικών» ήρθε άμέσως η έξής σκέψη για άποκριση: Ο κ. Περνό πρέπει έπιτέλους να πάρη μιá θέση νεοελληνικής φιλολίας. Που άλλου μπορούσε να

πάρη τέτοια θέση. Οι θέσεις δεν είναι πολλές. Να που ιδρύεται μιá. Φρόνιμο λοιπόν θα είναι να φανη πως συμμερίζεται τη γλωσσική γνώμη των επισήμων και της πλειονότητας στην Ελλάδα, αφού και η Ελλάδα προσφέρει και δωρεά για την ίδρυση της θέσης αυτής. Όλο καλό θάνα να χη με το μέρος του και την Ελλάδα.

Αυτά σκέφτηκε ο συγγραφέας του άρθρου, για αυτό τόλμησε να πη πως ο κ. Περνό υποκρίνεται. Μ' αυτά που λέμε δεν έννοσούμε πως ο κ. Περνό δεν είναι κατάλληλος για τη νέα έδρα, ούτε του κηρύτουμε τον πόλεμο. Απλούστατα λέμε ότι ξέρουμε για τον άνθρωπο. Κι' αυτό γιατί μας έδωσαν άφορμή οι έφημεριδογράφοι της Αθήνας. Έξακολουθούμε όμως να τον ευγνωμονούμε πως και ο κ. Έξαρχος, για το ώραίο του βιβλίο, τη δημοτική γραμματική, που έχει γράψει.

Ίδου τι μας γράφει ο κ. Α. Έξαρχος!

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ ΚΑΙ Ο κ. ΠΕΡΝΟ

Αγαπητέ μου Γεωργιάδη,

Σ' ένα άρθρο που είδα στα τελευταία «Χρονικά» για την έδρα της Νεοελληνικής Φιλολογίας, που πρόκειται, τάχα, να ιδρύση η Έλλην. Κυβέρνηση στη Σορβώνη, παρατήρησα με μεγάλη μου λύπη να φορτώνονται στη ράχη του κ. Περνό και κοσμητικά έπίθετα, που ενώ άδικοουν ένα γνήσιο φιλέλληνα, δεν κολακεύουν καθόλου και το συνεργάτη σου, το συγγραφέα του άρθρου.

Είναι βέβαια ελεύτερος ο καθένας να λη τη γνώμη του, αλλά δεν πρέπει να χη τον έγωισμό να νομίξη πως η γνώμη του είναι σώνει και καλά η άλήθεια. Έχομε καθήκον έπειτα να μιλούμε προσεχτικότερα για τους

ευεργέτες του Έθνους μας, και μάλιστα της σειράς του κ. Περνό, που τόσο ύλικό πρόσφερε στο μέγαρο της δημοκρατικής ιδέας. Μόνον ο πρόλογος της Γραμματικής του είναι άρκετός να μας πείση να στεκόμεθα με περισσότερη εύλαβεια όταν άπαιτούμε τ' όνομα του συγγραφέα του.

Παρουσιάζεται όμως κ' εδώ το λυπηρό έκείνο φαινόμενο το τόσο συνηθισμένο στο Ρωμαίικο, όταν μιλούν για μας οι ξένοι, αν τύχη και κολακεύη τις ιδέες μας ή γνώμη τους, «όριστέ, λέμε, άνοιξτε τ' αυτιά σας να ακούσετε πως μας κρίνουν οι σοφοί Ευρωπαίοι. Αυτοί μόνον είναι άρμόδιοι να ιδούν την άλήθεια, έπειδή κρίνουν εκ περιωπής». Αν τύχη όμως και δε συμφωνούν με τις ιδέες μας, «καλέ, δε βαρύνεσαι! Τι ξεύρον από τα ιδιαίτερα μας και τί μπορούν να πουν αυτοί οι κοντόφραγοι. Είναι άπροσδιόνυσοι, είναι ψεύτες και υποκριτές». Η μήπως δεν είπαμε προότι κ' έναν Κρουμπάχερ;

Δεν ξεύρω τί ψευτιές είπε και τί ραδιοργίες έκαμε ο κ. Περνό. Ξεύρω μόνον να βεβαιώσω το συνεργάτη σου, πως στη Γαλλία δε μοιάζει να περνούν οι ραδιοργίες σ' αυτά τα ζητήματα, και ο Γάλλος ύπουργός της Δημ. Εκπαιδύσεως ξεύρει καλύτερα από τον κ. Αλεξανδρή της Ελλάδας, ποιός είναι ο κατάλληλος για την έδρα της Σορβόνης, αν τύχη και δημιουργηθή η έδρα αυτή. Στους διορισμούς των καθηγητών δε βλέπουν τα χατήρια στην πατρίδα του πεθερού του κ. Ψυχάρη, ούτε και τα άρθρα μας βέβαια, αλλά τα έργα των ύποψηφίων.

Όσο δε για τις μειριόπαδες, που γράφει ο συνεργάτης σου, σκέψες του κ. Περνό, είμαι κ' εγώ όπαδός της μειριόπαθειας αυτής. Και νομίζω πως μειριόπαθής πρέπει να ναι στο σημείο αυτό και εκείνος που θα διοριστή στην έδρα της νεοελληνικής φιλολογίας, γιατί τότε μόνο θα κρίνη άνεπηρέαστα τα νεοελληνικά έργα. Δεν πρέπει να κρατη τα άκρα, και μάλιστα τα σχολαστικά εκείνα άκρα, που τόσο έβλαψαν την ιδέα, γιατί κοντά σ' άκρα

αυτά είναι το βάραθρο. Θα τα πούμε όμως στα «Χρονικά» εκτενέστερα στο ζήτημα αυτό.

Με άγάπη, δικός σου
Α. Ι. Έξαρχος.

Η ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡ. ΚΕΝΤΡΟΥ

Στις δεκάξη του Σεπτέβρη, το Προεδρευτικό Κέντρο έκανε μιá εκδρομή στην Πρώτη. Δυστυχώς πολλά μέλη δε λάβαν μέρος στην εκδρομή αυτή, ίσως γιατί ο καιρός ήταν ψυχρός και άρχισε και να βρέχη. Και όμως η εκδρομή έπίτυχε. Έπικράτησε μεγάλη εύθυμία, άπαγγελθήκανε ποιήματα και λόγοι και ο Σύμβουλος Πρόεδρος κ. Παναγιώτης Μπεκές, με λίγα, άλλ' ώραία λόγια μίλησε για το σκοπό του Προεδρευτικού Κέντρου, καθώς και για το σκοπό της εκδρομής, που έταν να συγκεντρώση τα μέλη του σωματίου όχι σε έδαφος σκέψης και εργασίας, αλλά σε έδαφος εύθυμίας και χαράς. Τελειώνοντας το λόγο του εύχαρίστησε όλους τους παρευρισκόμενους για την προθυμία τους να λάβουν μέρος στην εκδρομή, καθώς και τις κυρίες και δεσποινίδες που είχαν την καλωσύνη να στολίσουν με την παρουσία τους σαν άνοιξιάντικα άνθη, την άνοιξιάντικη σκέψη των μελών του Προεδρευτικού Κέντρου, που κάτω από τα πυκνά δέντρα διαχυνότανε με ώραία καλαμπούρια και άπαγγελίες.

Όστερα από το τραπέζι άκολούθησε χορός και η εύθυμία βάσταξε ως τη νύχτα.

ΕΝΑΣ ΚΡΙΤΙΚΟΣ

Ο ανταποκριτής της έφημερίδας «Πρόδος» στην Αθήνα σε μιá άναπόκριση του γράφει τα παρακάτω με τον τίτλο «Ό λόγος περι κριτικής». «Ένας από τους Αθηναίους λογίους και ποιητάς, ο όποιος έτυχε να διαβάση την κριτικήν περι του Μαρτζώκη εις τα «Χρονικά» της Κων]πόλεως, με παρεκάλεσε να συστήσω εις τους κριτικούς σας, ότι σαν γράφουν για κάτι τι καλόν είναι να έχουν ύπ' όψει των τέλος πάντων αυτό το κάτι τι,

νά τὸ μελετοῦν δὲ πρὸ παντὸς καλὰ διὰ τὴν μὴ περιπίπτουν εἰς τὴν γκάφην τοῦ κριτικοῦ τῶν «Χρονικῶν»! Ὁ κ. κριτικὸς τῶν «Χρονικῶν», μὲ εἶπεν ὁ φίλος μου ποιητῆς, πέφτει ἔξω ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς ἰσχυρίζομενος ὅτι ὁ Μαρτζώκης εἶναι μαθητῆς τοῦ Σολωμοῦ, ἐνῶ ἕως τὸν ἀντιπάλου εἶναι ὁ ἀρνητῆς του, ὅτι ἡ φιλοσοφία του εἶναι ρηχὴ, ἐνῶ εἶναι τόσον βαθειά, πού δὲν τὴν ἔνοιεσε ὁ κ. κριτικὸς.

«Ἄφοῦ δὲ θέλουν νὰ μελετοῦν, ἄς μὴ γράφουν ἢ τοῦλάχιστον ἄς μὴ βγάξουν τὰ γραψίματά των ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς φιλοσοφικῆς περιφέρειας των».

Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ ἀνταποκριτῆς τῆς ἐφημερίδας «Πρόδοξ» προσθέτει: «Τ' ἀκοῦτε κ. Γαρμπῆ»; Κάτι δλδ. πού δὲν εἶχε τὸ λόγο του, ἀφοῦ ἡ κριτικὴ γιὰ τὸ Μαρτζώκη δὲν εἶταν ὑπογραμμμένη ἀπὸ κανένα Γαρμπῆ. Ἄλλ' ἀδιάφορο, ἄς ἔρθουμε στὴν οὐσία καὶ ἄς ποῦμε δυὸ λόγια στὸ φίλο τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς «Πρόδοξ», τοῦ λογίου καὶ ποιητῆ. Τὸν εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν σύσταση πού διαβιβάζει στοὺς κριτικὸς τῆς Πόλης, πὼς δλδ. πρέπει νὰ γράζουμε γιὰ κάτι πού νὰ ξέρουν τί εἶναι αὐτὸ τὸ κάτι. Ἰσα ἴσα αὐτὸ κάνουν οἱ κριτικὸς τῆς Πόλης, ὅσοι ἔχουνε συνείδησιν τί θὰ πῆ κριτικὴ. Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ πληροφωρηθῆ ὁ λόγιος καὶ ποιητῆς τοῦλάχιστο ἀπὸ τὸν κ. ἀνταποκριτῆ, γιὰ νὰ μὴν κἀνῃ περιττὰς συστάσεις. Δι' ἰσχυρίζεται ὁ λόγιος καὶ ποιητῆς πὼς ὁ κριτικὸς τῶν «Χρονικῶν» ἔπεσε σὲ γκάφην κρίνοντας τὸ ἔργο τοῦ Μαρτζώκη. Θαρροῦμε πὼς δὲν ἔχει καὶ τόσο δικίον ὁ λόγιος καὶ ποιητῆς. Ὁ κριτικὸς τῶν «Χρονικῶν», πού ἔχει μελετήσῃ πολὺ καλὰ τὸ ἔργο τοῦ Μαρτζώκη δὲν ἔπεσε σὲ καμιὰ γκάφα. Εἶπε ὅτι εἶναι πραγματικὰ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ καὶ δὲν τοῦ ἔδωσε μεγαλύτερη ἀξία, γιὰτὶ ὄντας μακριὰ ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ Μαρτζώκη καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸ εἶδε ἀμερόληπτα, χωρὶς καμιὰ προσωπικὴ ἐπίδραση καὶ μὲ ψυχρὸ καὶ ἤρεμο μάτι καὶ ἤρεμην ψυχὴν.

Ὅσον ἀφορᾷ γιὰ τὸ χαρακτηρισμὸ τῆς

φιλοσοφίας τοῦ Μαρτζώκη, πού τὴν εἶπε ὁ λόγιος καὶ ποιητῆς τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς «Πρόδοξ» **βαθεῖα** ἐνῶ ὁ κριτικὸς τῶν «Χρονικῶν» **ρηχὴ**, αὐτὸ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ συντελέσῃ στὴ διάκριση τῆς φιλοσοφικῆς ἀντίληψης τοῦ λογίου καὶ ποιητῆ καὶ τοῦ κριτικοῦ τῶν «Χρονικῶν» καὶ στὸ νὰ βάλῃ τὴν κάθε μιὰ στὸ ἐπίπεδο πού τῆς πρέπει. Εἴμαστε βέβαιοι πὼς ἡ ἀντίληψις τοῦ λογίου καὶ ποιητῆ μπορεῖ νὰ πάθῃ μερικὰ ἀβάρειες καὶ νὰ ἀπαλλαχθῆ ἔτσι ἀπὸ μερικὰ σκοτεινὰ σημεῖα, πού τὴν ἀναγκάζουνε νὰ χάνῃ τὴν βαρύτητα τῆς καὶ νὰ πέφτῃ σὲ πολὺ κατώτερο ἐπίπεδο ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς ἀντίληψης τοῦ κριτικοῦ τῶν «Χρονικῶν».

Ἄκόμα δύο λόγια.

Ὁ κριτικὸς τῶν «Χρονικῶν» εἶπε πὼς ὁ Μαρτζώκης εἶναι μαθητῆς τοῦ Σολωμοῦ, ἐνῶ ὁ λόγιος καὶ ποιητῆς — καὶ βαθὺς κριτικὸς — λέγει ἕως διόλου τὸ ἐναντίον, ὅτι δλδ. εἶναι ἀρνητῆς του. Αὐτὸ εἶναι ἕνας λόγος πού λέγεται, καὶ γράφεται ἀπὸ τὸν ἀνταποκριτῆ τῆς «Πρόδοξ». Δὲν εἶναι ἕως τὸ πρᾶγμα. Τὸ πολὺ πολὺ ἡ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ ἐξῆς: Ὁ Μαρτζώκης εἶναι ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν ἰταλικὴν τέχνην καὶ τὴν ψυχὴν πού εἶχε σχέση μὲ τὴν τέχνην τοῦ Σολωμοῦ, γι' αὐτὸ ὁ κριτικὸς βρίσκει πολλὰς φρεσὺς ὁμοιότητα τῆς τέχνης τοῦ Μαρτζώκη μὲ τὴν τέχνην τοῦ Σολωμοῦ. Μιὰ μητέρα ἔχει γεννήσει τίς δυὸ τέχνες μὲ τὴν διαφορὰ πὼς τὰ παιδιὰ ἔχουνε μεγάλη διαφορὰ ὁμορφίαν ἀναμεταξύ τους.

Τελειώνοντας ρωτοῦμε τὸν κ. ἀνταποκριτῆ τῆς «Πρόδοξ»: Ποιὸς εἶναι ὁ φίλος του, πού τὸν τιλοφορεῖ **λόγιος καὶ ποιητῆς**; Γιατὶ δὲν ἀναφέρει μαζί μὲ τὴν ἰδιότητα του καὶ τὸ ὄνομα του καὶ τίς περγαμνῆς του; Ἴσως τότε, ἐὰν δὲν εἶχανε καμιὰ βαρύτητα τὰ λόγια του, νὰ εἶχε τέτοια τὸ ὄνομά του καὶ οἱ περγαμνῆς του.

ἘΝΑΣ ΑΓΘΟΓΡΑΦΟΣ

Στὸν «Εὐαγγελισμὸ» τὸ ὄργανο τοῦ θρησκευτικοῦ συλλόγου «Ἀνόρθωσις» διαβά-

ζουμε ἕνα ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «Χρονογραφήματα». Τὸ ἄρθρο αὐτὸ μιλεῖ γιὰ τὴν Καλαβρυτινὴν ἐκείνην χωρὶς, πού δὲν ἔνοιεσε νὰ βαφτίσῃ τὰ παιδιὰ του, γιὰ τὸ ἀνακάτωμα στὸ ζήτημα αὐτὸ τῆς ἀστυνομίας καὶ φυσικὰ καὶ τῶν ἐφημερίδων.

Ὁ ἀρθρογράφος τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ», παπᾶς δίχως ἄλλο, ἔπρεπε νὰ κακίσῃ μιὰ τέτοια πράξις τοῦ Καλαβρυτινοῦ, νὰ τὴν κακίσῃ γιὰτὶ ἔτσι τὸ θέλει τὸ ἐπάγγελμα του καὶ ἴσως καὶ ἡ συνείδησις του.

Διότις του λογαριασμοῦ. Τὴν θρησκείαν, βλέπετε, τὴν καταντήσανε τύπος καὶ ὄχι αἴστημα. Ἔως τὸ σημεῖο αὐτὸ ἀφίνουμε τὸν ἀρθρογράφον νὰ σκέφτεται καὶ νὰ λέγῃ ὅτι θέλει. Δὲν μποροῦμε ὅμως νὰ μὴ τοῦβάλουμε τὰ χαλινάρια, ὅταν ἀφηνιάζῃ καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τραβᾷ κλωτσιὰς, πού μποροῦνε καὶ νὰ βλάψουνε κανένα ἀνίδεο περαστικό. Ἐπειδὴ ὁ Νουμᾶς σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τοῦ Καλαβρυτινοῦ ἔγραψε πὼς θεωρεῖ τὸν Καλαβρυτινὸν ὡς πρῶτον σημάδι μιᾶς νέας ἐπανάστασις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Ἀλήθειας κατὰ τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τῶν νεκρῶν τύπων καὶ λόγων τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἀρθρογράφος, παπᾶς ἢ κοσμικὸς, τὸν ὀνομάζει **χυδαῖοφρονα καὶ χυδαῖοφυλλο**, πού μέσα στις στήλες του βρίσκουν καταφύγιον ὅλες οἱ ἀντεθνικῆς, ἀντιθρησκευτικῆς καὶ ἀντικοινωνικῆς ἰδέες... Οἱ ἰδέες τοῦ «Νουμᾶ» σχετικὰ γιὰ τὸ βάπτισμα ἔχουνε εἰπωθῆ πολλὰς φορὰς, εἰπώθησαν καὶ ἰδέες καὶ ἐναντίον ὄχι μόνο τοῦ βαπτισμάτου πού εἶναι ἀπλὸς τύπος, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ θεμελίου τῆς θρησκείας. Καὶ ὅμως τοὺς ἀνθρώπους πού μιλήσανε μαυτὸν τὸν τρόπο ἐναντίον τῆς θρησκείας καὶ ἔδειξαν πολλὰ τραυτὰ τῆς σημεῖα ὁ κ. ἀρθρογράφος μαζί μὲ ὅλον τὸν κόσμον δὲν τοὺς ὀνομάσανε χυδαῖοφρονες, ἀντεθνικοὺς κτλ. ἀλλὰ τοὺς εἶπανε φιλόσοφους καὶ μαζί μὲ τὸν κ. ἀρθρογράφον — ἂν εἶναι ἄνθρωπος πού νοιώθει, τὰ γραφόμενα του δὲν τὸ ἀποδείχτουν — καὶ ὅλος ὁ κόσμος τοὺς ἐχτίμησε. Δὲν εἶναι λοιπὸν χυδαῖος ἐκεῖνος πού πραγματεύεται τέτοια ζητήματα

εἶναι ὅμως χυδαῖος ὁ Νουμᾶς, γιὰτὶ γράφει σὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, πού ἐνῶ τὴ μιλεῖ ὁ κ. ἀρθρογράφος καὶ ὀλόκληρον τὸ ἔθνος, τὴ θεωρεῖ χυδαῖαν καὶ ἀντεθνικὴν. Αὐτὸς εἶναι ὁ φακὸς πού ἀπὸ μέσα του βλέπει τίς ἰδέες ὁ κ. ἀρθρογράφος καὶ ὁ κοσμικὸς, πού ἔχει τίς ἴδιες ἰδέες μὲ τὸν κ. ἀρθρογράφον. Κατὰ τὸν ἀρθρογράφον μιὰ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ γίνῃ ψευτιά σὰ γράφεται σὴν δημοτικὴν, μιὰ ὁμορφία χυδαῖότης καὶ μιὰ ψευτιά ἀλήθεια σὰ γράφεται σὴν καθαρεύουσαν του. Αὐτὸ τὸ πιστεύουμε καὶ δὲν μποροῦμε νὰ μὴν τὸ πιστεύουμε ἀφοῦ βλέπουμε σὲ τόσο βάρος καὶ μακρὸς τὴν ψευτιά χυδαῖαν μέσα σὴν ψυχὴν μας, τὴν ψευτιά καὶ τὴν ὑποκρισίαν. Ἡ καθαρεύουσα εἶναι ἡ σημαία τῆς ψευτιάς καὶ τῆς ὑποκρισίας. Ἡ καθαρεύουσα ἢ ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐκκλησίας.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἐφτασε ἀπὸ τὴν Μερσίνα σὴν Πόλιν μας καὶ πῆγε σὴν ἰδιαιτέραν τοῦ πατρίδα Ἀρτάκη, ὁ γνωστὸς γλωσσολόγος καὶ ποιητῆς κ. Μένος Φιλήντας. Ὁ κ. Μ. Φιλήντας θάρσιον νὰ δημοσιεύῃ ὑστερὰ ἀπὸ λίγον καιρὸν στὰ «Χρονικά» περισπούδαστα γλωσσολογικὰ ἔργα, πού θὰ κάνουν αἴσθησιν στοὺς γλωσσολογικοὺς κύκλους. Θὰ διορθώσῃ πολλὰ λάθη τοῦ κ. Γ. Κατσηδάκη καὶ ἄλλων πού καταγίνανε σὴν γλωσσολογίαν.

Στὸν τελευταῖον «Νουμᾶ» ὁ κ. Ν. Καστρινοῦς δημοσιεύει ἕνα ὁμορφον ἄρθρον γιὰ τὸ δασκαλικὸν σινέδριον. Συστήνει στοὺς δασκάλους νὰ ὀργανωθοῦνε καὶ ἐπιβληθοῦνε μὲ τὴν δύναμιν τους καὶ τὴν ἐργασίαν τους σὴν κοινωνίαν. Λέει καὶ πὼς χάριξε σάν εἶδε πέντ-ἕξι δικοὶ μας νὰ δεῖξουνε τόση ζωὴ καὶ τόσο θάρρος. Μποροῦμε νὰ βεβαιώσουμε τὸν κ. Καστρινοῦ πὼς οἱ δικοὶ μας — οἱ δημοτικιστῆς δλδ. — δὲν εἶταν πέντ' ἕξι, ἀλλ' οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς διακόσιους δασκάλους, πού βρεθῆσανε στὸ συνέδριον. Ἐξὸν ἂν ὁ κ. Καστρινοῦς ἔνοιε μὲ τὴν φράσιν **δικοὺς μας**, τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Φίλος λόγιος, πού παρευρέθηκε σὴν μουσικομολογικὴν ἡμερίδα γιὰ τοὺς σεισμόπαθους, πού γίνη-

κε στη Γαλλική Ένωση την Κυριακή 23 του Σεπτεμβρίου μας έστειλε την παρακάτω σημείωση:

Την Κυριακή 23 του Σεπτεμβρίου ο δασυαλικός γυμναστικός σύλλογος του Φαναριού, έδωσε μιὰ φιλολογικομουσική ήμερίδα στη Γαλλική Ένωση για τους σεισμόπαθους. Απαγγελθήκανε ποιήματα του μακαρίτη Δ. Κόκκου, τίχιο από τὰ «Παναθηναία» και του «Τζιώτικου Ριβαίσιου». Η ήμερίδα έπέτυχε λαμπρά και θά έπετύχαινε ακόμα καλύτερα αν δεν είχε την κακή σκέψη ο κ. Χρ. Δελήγιαούρης να την άσχημίση κάπως άπαγγέλλοντας τὸ γνωστό άριστούργημα «Ο πραγματευτής» του Ι. Γρυπάρη, ενός από τους μεγαλύτερους μας ποιητές.

Από τὸ άλλο φύλλο θάρχισουμε να ξαντυπώνουμε, όταν μὰς τὸ έπιτρέπη ὁ χώρος, έργα διαλεχτά της Έλλ. φιλολογίας του περασμένου αιώνα. Αυτό τὸ κάνουμε πρὸς χάρι των νέων, που δέ βρῆκαν την περίσταση να τὰ μελετήσουνε.

Παρακαλοῦμε ὅσους μὰς στέλνουνε γράμματα ή περιοδικὰ να προσέξουνε στη διεύθυνση μας, που σημειώνεται στην πρώτη σελίδα του φύλλου.

Τυπώθηκε στην Αθήνα και κυκλοφορεί τὸ σοσιαλιστικὸ ἔργο του Wilhelm Liebknecht, *Τὰ κατὰ και τὰ ὑπὲρ του σοσιαλισμοῦ*, μεταφρασμένο στη δημοτική από τὸν κ. Ν. Γιαννιό.

Στις 21 του Σεπτεμβρίου ή «Ακρόπολις» δημοσιεύει συνέντευξη του συντάχτη της κ. Στ. Σταματίου με την Α. Θ. Παναγιότητα Ίωακειμ τὸν Γ' για πολλὰ ἔθνικὰ μας ζητήματα, καθὼς και για τὴ δημοτική γλώσσα. Ὁ σεπτὸς ἔθναρχης με πολλή ζέση και συμπάθεια εκφράζεται για τὴ γλώσσα του λαοῦ και για τὴ νεοελληνική φιλολογία, που, καθὼς λέγει, ἔκανε μεγάλη πρόοδο. Ἀρέσει τὴ γλώσσα του Κ. Παλαμὰ και θαναμάζει τὰ ποιήματα του. Ἐπίσης διαβάζει και ἀρέσει τὸν Καρκαβίτσα, τὸν Παπαδιμάντη και ὀνομάζει τὴ γλώσσα του συνεργάτη μας Χρ. Χρηστοβασίλη ὡραία. Στη συνέντευξη αὐτὴ κηρύχεται ἀπερίφραστα ὀπαδὸς τῆς δημοτικῆς γλώσσας, ἀλλὰ κατηγορεί τὸν Πάλλη, που μετάφρασε τὸ Εὐαγγέλιο σὲ μιὰ γλώσσα *ειδεχθῆ*. Ἡ Α. Θ. Παναγιότητα τονίζει ὅτι ή γλώσσα του κ. Πάλλη δεν είναι ἑλληνική και ὅτι δεν πρέπει ν' ἀνακατώνονται σὸ γλωσσικὸ ζήτημα ἄνθρωποι που δεν ξέρουν τὴ δημοτική μας, γιατί μόνο βλάβη φέρνουνε. Στὸ ἄλλο φύλλο θά δημοσιεύσουμε ὀλόκληρο τὸ σχετικὸ μέρος τῆς συνέντευξης και θά πούμε τὴ γνώμη μας σὲ μερικά σημεία, που νομίζουμε πὼς σφάλλει ή Α. Θ. Παναγιότητα. Ἐπίσης θά δημοσιεύσουμε και μιὰ ἐπιστολή τῆς Α. Θ. Π. σταλμένη πρὸς τὸν κ. Χρ. Χρηστοβασίλη, που σ'

αὐτὴ ὁ Ἐθναρχης μας λέγει τὴ γνώμη του για τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.

Ὁ κ. Σπανδωνῆς, που ἐπισκέφτηκε πριν δυὸ τρεῖς ἑβδομάδες τὴν πόλη μας, γράφει στους «Καιροῦς» τῆς Ἀθήνας για τοὺς λογογράφους τῆς πόλης και για τὰ περιοδικὰ που βγαίνουνε. Δυστυχῶς δεν ἔχουμε πρὸχειρο τὸ φύλλο των «Καιρῶν» για να πούμε τὸ περιεχόμενο του χρονογραφημάτου του κ. Σπανδωνῆ πὼ πλατιά.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κο Α. Α. Στανροδρόμι. — Ἀπὸ τὴν Αἰ Λυγούστου ἀρχίζει ή καινούρια σας συνδρομή. Ἐκεῖνο που μὰς στείλατε τὸ βρίσκουμε ἀκατάλληλο.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ ή κατάσταση είναι ἀνόμαλη τὰ «Χρονικά» ἀντὶ να βγούνε τὴν 1η Ὀκτωβρίου, βγαίνουνε στις 15.

Γ. ΕΓΓΛΕΖΑΚΗΣ. Ὀδοντοίατρος. Κούλουθρου Χάν, 3. Ἀντίξου στὸν Ἅγιο Κωνσταντῖνο.

Α. ΜΙΣΙΡΑΟΓΛΟΥ, γιατρός, ἐπιμελητῆς τῆς χειρουργικῆς των Ἐθνικῶν Νοσοκομείων. Διεύθυνση: Γαλατὰ, φαρμακεῖο Νικοκύθη.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Περιοδικὸ λογοτεχνικὸ. Συνδρ. φρ. 10. Ἀλεξάντρα ΒΡ. 1146. Αἴγυπτος.

ΝΕΟΤΗΣ. Περιοδικὸ λογοτεχνικὸ. Συνδρ. μετζ. 2 για τὸ ἔξωτερικὸ φρ. 10. Ὀδὸς Γαλάζιο 30, Σμόρνη.

ΔΕΛΤΙΟ ΕΚΠ. ΟΜΙΛΟΥ. Παιδαγωγικὸ περιοδικό. Συνδρ. 10. δρ. Ὀδὸς Λέκα 4 Ἀθήνα.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τυπογραφικά Καταστήματα

Π. ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ και ΣΙΑΣ

Γαλατὰ ὀδὸς Κτμόντο Ἀριθμὸς 8